

Извършване на оценки на изпълнението на
оперативна програма „Околна среда 2014-2020г.“

Дейност 4:
Оценка на прилагането на
ОПОС 2014-2020
чрез подхода Водено от общностите
местно развитие (BOMR)

Окончателен
ДОКЛАД ЗА ОЦЕНКА

Министерство на околната среда и водите

Изготвено от: Обединение „ЕКОСТИЛ“

София, 26 ноември 2020 г.

Съдържание

Съдържание	1
Резюме	3
Списък на таблиците и фигурите.....	7
Списък на таблиците	7
Списък на фигурите.....	7
Списък на използваните съкращения	9
Речник на използваните термини	11
I. Обхват на оценката и описание на оценяваните интервенции.....	13
II. Цели на оценката и оценителни въпроси	15
II.1. Цели на оценката.....	15
II.2. Оценителни въпроси.....	15
III. Използвана методология за извършване на оценката	17
IV. Отговор на оценителните въпроси	19
РАЗДЕЛ 1. УМЕСТНОСТ	19
Оценителен въпрос 1.1. Доколко избраните мерки по ОПОС 2014- 2020 г., реализирани чрез подхода ВОМР съответстват на нуждите и капацитета на местните общности и допустимите за финансиране интервенции на програмата?	19
Оценителен въпрос 1.2. Кои са мерките от ОПОС 2014- 2020 г., към които има най-голям интерес за прилагане чрез подхода ВОМР, вкл. и такива, допустими за финансиране по програмата, но изключени за прилагане по подхода ВОМР, от участници в подхода ВОМР?	21
Оценителен въпрос 1.3. Какво е съотношението на заявена необходимост от МИГ за прилагане на мерки от ОПОС спрямо заявена необходимост от МИГ за мерки от други програми, които участват в подхода ВОМР - брой МИГ, в които са включени мерки по програмите, бюджет, включени мерки, проведени процедури и изпълнени проекти?.....	23
РАЗДЕЛ 2. ЕФЕКТИВНОСТ	28
Оценителен въпрос 2.1. Какъв е физическия и финансов напредък при изпълнението на мерките по ОПОС 2014- 2020 г. чрез подхода ВОМР?	28
Оценителен въпрос 2.2. Какъв е ефектът от приложените мерки по подхода ВОМР за постигане на целите на приоритетна ос 3 на ОПОС 2014 – 2020 г.?.....	30
Оценителен въпрос 2.3. Кои са силните и слабите страни на подхода? Каква е приложимостта на подхода в рамките на оперативна програма за околна среда за периода 2021 – 2027 г. въз основа на извършената оценка по компонента?	32
РАЗДЕЛ 3. ЕФИКАСНОСТ	36

Оценителен въпрос 3.1. Ефективни ли са процедурите за контрол при прилагането на ОПОС 2014- 2020 г. по подхода ВОМР?	36
Оценителен въпрос 3.2. Кои са рисковете при прилагането на ОПОС 2014- 2020 г. по подхода ВОМР? Какви потенциални корективни мерки могат да се предприемат за тяхното предотвратяване или преодоляване ?	40
Оценителен въпрос 3.3. Какви са основните трудности за МИГ при усвояване на подкрепата по ОПОС 2014-2020?	41
Оценителен въпрос 3.4. Какви са възможностите за намаляване на административната тежест при прилагането на подхода ВОМР? Кои са препоръките за оптимизиране на процеси и документи, свързани с прилагане на подхода?	43
Оценителен въпрос 3.5. Каква е ефикасността на интервенциите, разглеждана като съотношение между вложените ресурси и постигнатите резултати?	45
Оценителен въпрос 3.6. Какви са основните поуки и изводи от изпълнението на подхода ВОМР в рамките на ОПОС 2014 – 2020 г.?	46
V. Заключение и препоръки	48
Уместност	48
Ефективност	49
Ефикасност	49
Препоръки	51
VI. Приложения	53
Приложение 1. Списък на документите и източниците на информация	53
Приложение 2. Списък на проведени процедури	56
Приложение 3. Обобщени резултати от анкетно проучване сред МИГ	59

Резюме

Настоящото резюме представя основните изводи и препоръки от **Оценката на прилагането на Оперативна програма „Околна среда“ 2014-2020 (ОПОС) чрез подхода Водено от общностите местно развитие (ВОМР).**

Оценката е осъществена в периода **юни 2020 г. – декември 2020 г.** от експерти на обединение „Екостил“ с водещ партньор Екорис Саут Ийст Юроп ЕООД и партньор - БИМ Консултинг ООД, съгласно договор Д-30-24/01.04.2019 сключен с Министерство на околната среда и водите.

Оценката представя резултатите към **31.10.2020 г.**

Основната цел на оценката е да предостави независим анализ на прилагането на подхода ВОМР, като по този начин подпомогне Управляващия орган (УО) на програмата в ефективното и ефикасно провеждане на процесите по управление, наблюдение, оценка и контрол.

Оценката спада към оценките, които се извършват по време на изпълнението на програмата и по своята същност е **непредвидена (ad-hoc) оценка**, която първоначално не е включена в плана за оценка на Оперативната програма. Оценката е осъществена в контекста на приложимото европейско и национално законодателство и стратегически документи, както и насоките на Европейската комисия за осъществяване на подобен вид оценки.

Оценката дава отговори на предварително дефинирани **оценителни въпроси**, структурирани в следните **теми за оценка**: уместност на подкрепата, ефективност на постигане на резултатите; и ефикасност на изпълнение.

За осъществяване на оценката са използвани вече **налични данни** от системата за мониторинг на ОПОС както и данни от Управляващия орган на Програмата за развитие на селските райони¹; стратегически и нормативни документи; и предходни проучвания и анализи. **Първични данни** бяха набрани чрез следните методи: кабинетно проучване на документи, срещи-интервюта с ключови заинтересовани страни²; онлайн проучване сред 64 Местни инициативни групи (МИГ), които имат одобрени стратегии за финансиране от Оперативните програми; и фокус група с МИГ³, чиито стратегии са подкрепени по ОПОС 2014-2020 г. с участието на представител на Асоциация Българска национална ЛИДЕР мрежа.

Анализите са осъществени посредством набор от инструменти, съобразно поставените въпроси за оценка както следва: анализ на логиката на интервенция на Приоритетна ос 3

¹ Като отговарящ за прилагането на подхода, съгласно разпоредбите на ПМС 161/4.07.2016 г.

² УО на Оперативна програма „Околна среда“, Комитет за координация на (Министерство на земеделието, храните и горите), Национална Асоциация на Местни инициативни групи в България; Дирекция „Национална служба за защита на природата“ в Министерство на околната среда и водите, Национално сдружение на общините в Република България; Централно координационно звено и бенефициенти (Община Кърджали и Община Поморие)

³ МИГ Белене – Никопол; МИГ Хисаря; МИГ Самоков; МИГ Тутракан-Сливо поле; МИГ Свиленград Ареал; МИГ Стамболово–Кърджали

на ОПОС и Стратегиите на Местните инициативни групи; анализ на заинтересованите страни; анализ на нуждите, анализ на индикатори, анализ на финансовото изпълнение, дескриптивна статистика, SWOT анализ; анализ на приноса към целите на Приоритетна ос 3, анализ разходи/постигнати резултати, анализ на административната тежест при прилагане на подхода и анализ на добри практики.

Основните констатации на доклада за оценка са представени по-долу по всеки от критериите за оценка.

Уместност на подкрепата

Подкрепените по Програмата мерки, чрез подхода BOMP, а именно: преки консервационни дейности за видове и местообитания, докладвани в неблагоприятно-незадоволително състояние, съответстват и са част от допустимите за финансиране интервенции по ОПОС в обхвата на Приоритетна ос 3 „Натура 2000 и биоразнообразие“. Тези мерки са специфични и ограничени до мярка 109 от Националната приоритетна рамка за действие (НПРД), както са изключени редица други възможни дейности за подкрепа в обхвата на приоритетната ос, които се припознават от МИГ като по-удачни и отговарящи на техните нужди и капацитет. Такива мерки например са подобряването на природозащитния статус на видове птици и информационни кампании и екологични събития.

Изпълнението на консервационни мерки изисква специфична експертиза, което затруднява бенефициентите. Поради това интересът на МИГ към прилагане на мерки, подкрепени от ОПОС е слаб. Само 9 от общо 64 подкрепени МИГ са включили в своите стратегии, мерки които попадат в обхвата на ОПОС, докато при останалите програми този брой е значително по-голям⁴.

Въпреки горното подходът BOMP би могъл успешно да се прилага в рамките на ОПОС, като чрез него може да се осигури допълняемост с мерките на национално ниво. Подходящи за подкрепа от ОПОС, чрез подхода BOMP, са мерки за опазване на биоразнообразието, но при разширяване на техния обхват, както и мерки за подобряване управлението на отпадъците, за които има значителен интерес от страна на местните общности.

Ефективност на постигане на целите

От заделените за подхода 38 млн. лв., което възлиза на 19% от средствата по оста, са подкрепени стратегиите на 9 МИГ на обща стойност 13,47 млн. лв, което представлява 35% от ресурса. Значителна част от заделените за подхода средства не са усвоени поради липса на интерес от страна на МИГ към мерките, най-вече заради тяхната специфика.

Деветте МИГ, които имат мерки в обхвата на ОПОС, към края на октомври 2020 г. са провели 14 процедури. Пет от тези процедури са приключили без успех. Сключени са три договора, с което е усвоен 44% от общия договорен по подхода финансов ресурс. Въпреки това все още е възможно всички девет МИГ, които са предвидили в стратегиите си подкрепа от ОПОС, да договорят мерки по Програмата. Две процедури на още две МИГ са приключили и има избрани бенефициенти, а процедурите на останалите четири МИГ са отворени до края на ноември 2020 г.

⁴ Изключение е Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ където са подкрепени 12 стратегии на МИГ

Все още не е започнало изпълнение на същинските консервационни дейности по договорите и съответно заплащането е слабо.

Очакваният принос на подхода BOMP към индикаторите за изпълнение от трите сключени към момента договора е относително малък - 0,04% към площта на подкрепените местообитания и 1,79% принос към площта на подкрепените местообитания на видове. Не се очаква той да нарасне съществено, поради ограничения обхват на видове и местообитания, включени в стратегиите на МИГ. Въпреки че се отчита косвен принос към индикатора за резултат (видове и местообитанията с подобро състояние), добавената стойност за програмата е малка, тъй като заложените целеви стойности ще бъдат преизпълнени и без приноса на подхода BOMP.

Ефикасност на изпълнение

В рамките на ОПОС е създадена добра процедурна база за прилагане и контрол на подхода BOMP. Трудностите за МИГ са свързани основно с планиране на подкрепата и подбор на бенефициенти по мерките. Те са породени от разминаването между очакванията за възможни мерки за прилагане и допустимите такива в обхвата на Приоритетна ос 3 на Програмата. Все още не може да се направи пълен анализ на трудностите при изпълнение, тъй като проектите са в начален етап на изпълнение.

Основните рискове, към момента на оценката, при прилагане на подхода, са свързани с неосъществяване на заложените в стратегиите на МИГ мерки и поради това непълно усвояване на договорените по ОПОС средства. Възможностите за подобряване на изпълнението се отнасят основно за следващия програмен период и касаят всички прилагащи програми.

При прилагането на подхода в рамките на ОПОС, поради спецификата на мерките, е важно да се подаде навременна и достатъчно детайлна информация, указания и насоки към МИГ, относно обхвата на подкрепа, така че да не се получи разминаване между очаквания на МИГ и реални възможности за подкрепа.

Прилагането на подхода BOMP в България през следващия програмен период 2021-2027 г. се очаква да бъде оптимизирано чрез избор на водещ фонд (това се очаква да бъде Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони), като по този начин се хармонизира управлението и се уеднаквят процедурите. Това се очаква да улесни като МИГ, така и администрацията.

Препоръки

В доклада са отправени следните препоръки:

Препоръчително е при изготвяне на Указанията за BOMP за следващия програмен период да се обърне внимание и на възможността за включване в стратегиите на BOMP и на проекти, свързани с природни местообитания и местообитания на видове, отбелязани в приложенията на Закона за биологичното разнообразие като приоритетни за опазване, каквато е и логиката на Националната приоритетна рамка за действие. Биха могли да се подкрепят и „меки“ мерки като изготвяне на планове за действие/опазване или организиране на форуми и семинари. Това по-добре ще отговори на нуждите на местните общности и ще допринесе за укрепване на капацитета им за прилагане на мерки в областта на опазване на биологичното разнообразие.

Също така, при наличие на възможност,⁵ е препоръчително прилагането на подхода да се отвори и за подкрепа на мерки в областта на управлението на отпадъци, където има силен интерес от страна на местните общности и където прилагането на подхода би могло да допринесе, в дългосрочен аспект, за провеждане на политиките по управление на отпадъците и за по-добро и ефикасно постигане на техните цели.

Препоръчва се УО на ОПОС възможно най-рано да предостави информация на МИГ за потенциалните мерки и дейности, които ще бъдат избираеми за подкрепа по подхода ВОМР в следващия програмен период, както и указания към разработването на стратегиите. Това ще даде възможност на МИГ да вземат тази информация предвид при анализите и планирането на мерките в техните стратегии.

---

⁵ Към момента на оценката, във варианта на ОПОС 2021-2027, изпратен за коментари на ЕК, финансирането на приоритетната ос за отпадъци е предвидено да се осъществява само от Кохезионния фонд. Това изключва финансирането на мерки за ВОМР в областта на отпадъците, тъй като в проекта на Регламент за общоприложимите разпоредби за следващия програмен период не е предвидено ВОМР да се финансира по Кохезионния фонд.

Списък на таблиците и фигурите

Списък на таблиците

Таблица 1. Оценителни теми и въпроси.....	16
Таблица 2. Поканени да участват в анкетното проучване МИГ и респонденти	18
Таблица 3. Програми и предвидена подкрепа по подхода ВОМР	24
Таблица 4. Основни показатели на прилагане на подхода ВОМР при ОПОС, ОПНОИР, ОПИК, ОПРЧР и ПРСР	26
Таблица 5. Стратегии на МИГ, подкрепени по ОПОС и изпълнение към 31.10.2020 г.	28
Таблица 6. Проекти на МИГ, подкрепени по ОПОС	29
Таблица 7. Проведени оценки по процедури, подкрепени по ОПОС към 31.10.2020 г	43
Таблица 8. Мерки и предвидени средства за подобряване на природозащитното състояние на дългоух нощник.....	45

Списък на фигурите

Фигура 1. Дизайн на оценката.....	17
Фигура 2 Мнение на МИГ за мерки в обхвата на ПОЗ „Натура и биоразнообразие“, които отговорят на местните нужди и капацитет	22
Фигура 3 Мнение на МИГ за мерки в обхвата на ОПОС, които отговорят на местните нужди .	22
Фигура 4 Мнение на МИГ за времето за провеждане на процедури.....	38
Фигура 5. Мнение на МИГ за леснота на прилагане на процедурите.....	38
Фигура 6. Мнение на МИГ за яснота на процедурите	39
Фигура 7. Мнение на МИГ за рисковете за прилагане на подхода ВОМР в рамките на ОПОС 2014 - 2020.....	40

Списък на използваните съкращения

БФП	Безвъзмездна финансова помощ
ВОМР	Водено от общностите местно развитие
ДФЗ	Държавен фонд земеделие
ЕС	Европейски съюз
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове
ИГРП	Индикативни годишни работни програми
ИСУН	Информационната система за управление и наблюдение
МЗХГ	Министерство на земеделието, храните и горите
МИГ	Местна инициативна група
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
НПРД	Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000
НСОРБ	Национално сдружение на общините в Република България
ОПИК	Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“
ОПНОИР	Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“ 2014-2020
ОПРЧР	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“
ПО	Приоритетна ос
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
УО	Управляващ орган
ЦКЗ	Централно координационно звено

Речник на използваните термини

Вид	Група от морфологично сходни организми, имащи общ произход, които са потенциално способни да обменят помежду си генетичен материал в естествени условия.
Възстановяване	Пресъздаване в естествени условия на съобщества от организми, екосистеми и комплекси и от тях по модел на естествено съществуващите или създаване на условия за повторно възникване или увеличаване на числеността на природни популации.
Защитена зона	Територия, определена от държавите-членки чрез законова или административна разпоредба и/или договор (в България чрез Закона за биологичното разнообразие), в която се провеждат мероприятията, необходими за опазване или възстановяване на благоприятно състояние на запазване на естествените местообитания и/или популации на видовете, за които тя е определена.
Местообитание	Районът, определен от абиотични и биотични фактори, в който даден вид се намира постоянно или временно в някои от стадите на своя жизнен цикъл.

I. Обхват на оценката и описание на оценяваните интервенции

Оценката на прилагането на Оперативна програма „Околна среда“ (ОПОС) 2014-2020 чрез подхода Водено от общностите местно развитие (ВОМР) е част от обществена поръчка на Министерство на околната среда и водите (МОСВ), имаща за цел „Извършване на оценки на изпълнението на оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“ (ОПОС).

Оценката е осъществена в периода юни 2020 г. – декември 2020 г. от експерти на обединение „Екостил“ с водещ партньор Екорис Саут Ийст Юроп ЕООД и партньор - БИМ Консултинг ООД, съгласно договор Д-30-24/01.04.2019 г. сключен с Министерство на околната среда и водите. Данните в доклада са към 31.10.2020 г.

ОПОС 2014-2020 г. е една от оперативните програми, съфинансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ) за Република България през програмен период 2014-2020 г. Програмата се изпълнява на цялата територия на Република България и е пряко обвързана с постигането на ключови цели, свързани с опазване на околната среда от стратегията на Съюза за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж - Стратегия Европа 2020. Програмата се финансира със средства от Кохезионния фонд и Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз, както и с национално съфинансиране.

ОПОС е структурирана в 6 приоритетни оси (ПО), като в обхвата на настоящата оценка, попадат интервенциите по подхода ВОМР, финансирани по ПО 3 „Натура 2000 и биоразнообразие“.

Прилагането на ВОМР в държавите-членки стартира през 1991 г., след което подходът се развива във времето. В програмния период 2007-2013 подходът се интегрира в програмите за развитие на селските райони под наименованието ЛИДЕР⁶. В този период той се прилага за първи път в България. В периода 2014-2020 в България за прилагането на подхода ВОМР е осигурено многофондово финансиране, съгласно чл. 32 на Регламент (ЕС) 1303/2013 г. В тази връзка, в рамките на приоритетна ос 3 „Натура 2000 и биоразнообразие“ на ОПОС 2014 – 2020 г. е предвидено част от мерките по оста да се изпълняват чрез подхода ВОМР.

За изпълнението на ВОМР в периода 2014-2020 е установен национален координационен механизъм. Като цяло, за прилагането на ВОМР отговоря Управляващият орган на Програмата за развитие на селските райони. За осигуряване на координацията на прилагането на подхода ВОМР, със заповед на министъра на земеделието, храните и горите, се създава Комитет за координация на ВОМР⁷. Членове на Комитета за координация са представители на всички програми, участващи в изпълнението на ВОМР; Държавен фонд "Земеделие" (ДФЗ); Икономическият и социален съвет; дирекция "Централно координационно звено" (ЦКЗ) в администрацията на Министерския съвет;

⁶ ЛИДЕР е абrevиатура от френски език на Liaison entre actions de développement rural и означава „Връзки между дейностите за развитие на селските райони“.

⁷ Чл. 12 на ПМС 161/4.07.2016 г.

Изпълнителна агенция "Одит на средствата от Европейския съюз"; Изпълнителна агенция "Сертификационен одит на средствата от Европейските земеделски фондове"; дирекция "Национален фонд" на Министерството на финансите; Националното сдружение на общините в Република България (НСОРБ); дирекция "Държавни помощи и регулации" на Министерството на земеделието, храните и горите; регионалните съвети за развитие в районите от ниво 2 и сдруженията на Местните инициативни групи (МИГ) и на Местните инициативни рибарски групи.

Подходът ВОМР се прилага „отдолу – нагоре“, като за целта се създават местни инициативни групи. МИГ изготвят Стратегии за ВОМР, като включват мерки, съгласно идентифицираните от местните общности потребности и предоставените възможности за финансиране от различните фондове и оперативни програми, включително ОПОС 2014-2020 г. Подборът на проекти се осъществява от МИГ, които провеждат недискриминационни и прозрачни процедури за подбор на проекти към стратегията за ВОМР. Предоставяната подкрепа е 100% безвъзмездна финансова помощ (БФП).

ВОМР за първи път в България се подкрепя по оперативна програма за околна среда. В ОПОС 2014-2020 г. подходът за прилагане на ВОМР предвижда подкрепа на бенефициенти, които кандидатстват за осигуряване на финансов ресурс през МИГ, при условие, че в Стратегиите на МИГ за водено от общностите местно развитие са заложили мерки от Националната приоритетна рамка за действие (НПРД) за Натура 2000 с източник на финансиране ОПОС 2014 – 2020 г. Такива мерки са инвестиции в конзервационни дейности за поддържане/подобряване на природозащитното състояние на видове и природни местообитания.

Първоначално заделените средства за ВОМР по ПОЗ са в размер на 16 539 861,55 евро, финансиране от Европейския фонд за регионално развитие допълнени с 15% национално съфинансиране. Те възлизат на 19% от средствата по оста.

Бенефициенти на подкрепата по подхода ВОМР са общини, разположени на територията на МИГ и неправителствени организации.

II. Цели на оценката и оценителни въпроси

II.1. Цели на оценката

Оценката има за **цел** да:

- Подпомогне УО в ефективното и ефикасно управление на процесите, свързани с управление, наблюдение, оценка и контрол на оперативната програма.
- Разработи независим анализ и оценка на изпълнението на логиката на интервенции и на целите на ОПОС 2014- 2020 г.;
- Проследи постигнатите резултати с публичен ресурс от ЕС по програмата в т.ч. доколко постигнатите резултати отговарят на заложените цели, на нуждите на бенефициентите и целевите групи и спомагат за постигането на очаквания социално-икономически ефект;
- Способства подобряване на качеството на изпълнението на ОПОС 2014-2020 г. чрез извършване на оценка ефективността и ефикасността на програмата;
- Идентифицира проблеми и рискове при изпълнението на програмата;
- Изготви препоръки за подобряване на процеса на изпълнение на програмата за програмен период 2014-2020 г., както и формулиране на препоръки за следващия програмен период.

Настоящата оценка е тематична оценка, насочена към прилагането на подхода ВОМР в рамките на ОПОС 2014-2020. Оценката се осъществява съобразно изискванията на Регламент (ЕС) 1303/2013. Съгласно Плана за оценка на ОПОС 2014-2020 г., настоящата оценка спада към непланираните (ad-hoc) оценки.

Оценката е осъществена в **контекста** на приложимото европейско и национално законодателство и стратегически документи, както и насоките на ЕК за осъществяване на подобен вид оценки.

II.2. Оценителни въпроси

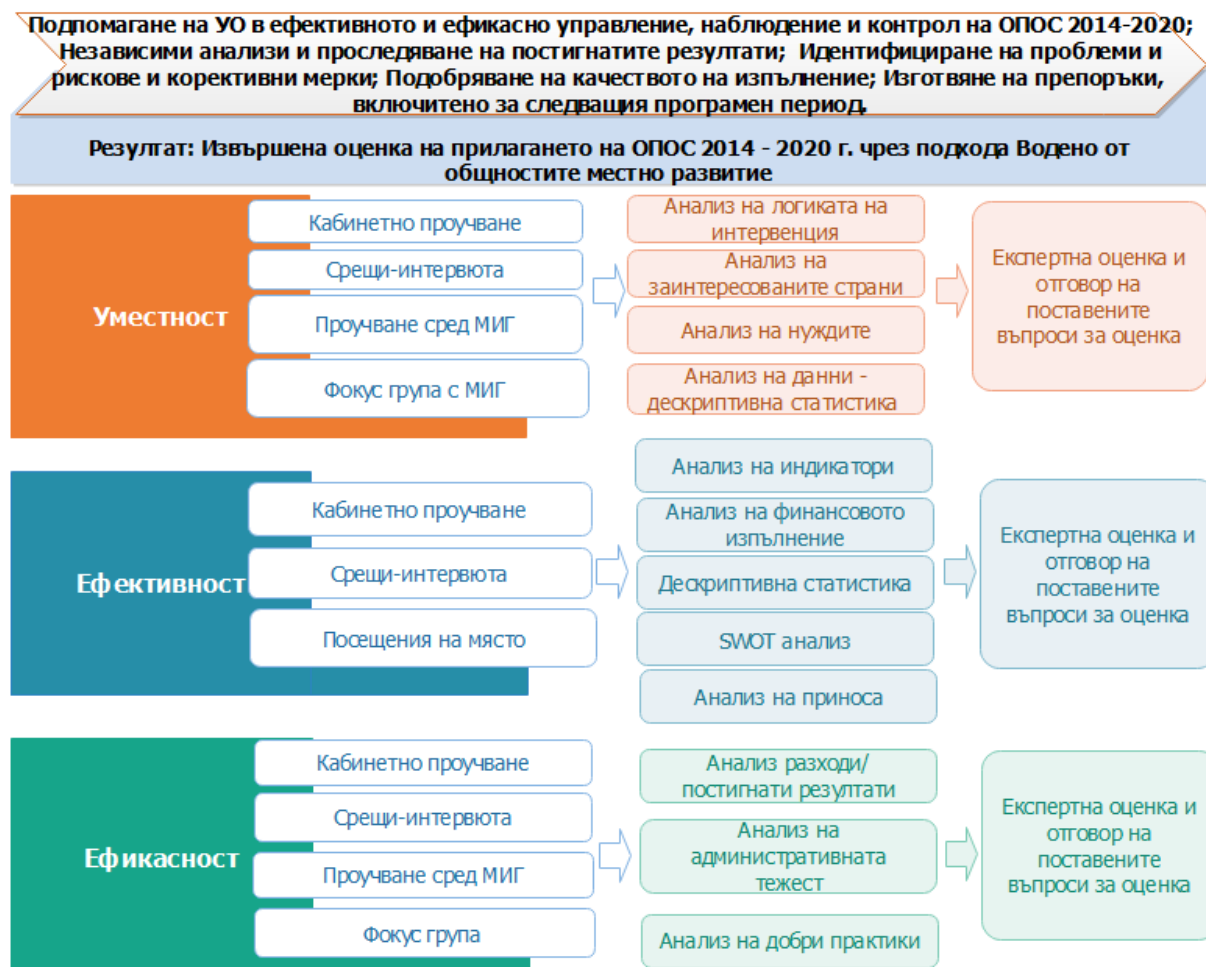
В техническата спецификация за осъществяване на оценката Възложителят е изброил минимален брой оценителни въпроси, които в офертата за изпълнение на оценката са допълнени с три оценителни въпроса (представени в таблицата по-долу със *син наклонен шрифт*), за по-пълно изследване на ефикасността на прилагане на подхода. В допълнение, като част от коментарите по предложението за Въстъпителен доклад, УО отправи указание за допълване на оценителните въпроси с още един въпрос. Той е представен в таблицата по-долу в *червен наклонен шрифт*. Темите за оценка и оценителните въпроси, са както следва:

Таблица 1. Оценителни теми и въпроси

Тема на оценката	Оценителни въпроси
Уместност	• Доколко избраните мерки по ОПОС 2014- 2020 г., реализирани чрез подхода BOMP съответстват на нуждите и капацитета на местните общности и допустимите за финансиране интервенции на програмата? • Кой са мерките от ОПОС 2014- 2020 г., към които има най-голям интерес за прилагане чрез подхода BOMP, вкл. и такива, допустими за финансиране по програмата, но изключени за прилагане по подхода BOMP, от участници в подхода BOMP; • Какво е съотношението на заявена необходимост от МИГ за прилагане на мерки от ОПОС спрямо заявена необходимост от МИГ за мерки от други програми, които участват в подхода BOMP - брой МИГ, в които са включени мерки по програмите, бюджет, включени мерки, проведени процедури и изпълнени проекти?
Ефективност	• Какъв е физическия и финансов напредък при изпълнението на мерките по ОПОС 2014-2020 г. чрез подхода BOMP? • Какъв е ефектът от приложените мерки по подхода BOMP за постигане на целите на приоритетна ос 3 на ОПОС 2014 – 2020 г? • <i>Кои са силните и слабите страни на подхода?</i> Каква е приложимостта на подхода в рамките на оперативна програма за околна среда за периода 2021 – 2027 г. въз основа на извършената оценка по компонента?
Ефикасност	• Ефективни ли са процедурите за контрол при прилагането на ОПОС 2014- 2020 г. по подхода BOMP? • <i>Какви са основните трудности за МИГ при усвояване на подкрепата по ОПОС 2014-2020?</i> • Кой са рисковете при прилагането на ОПОС 2014- 2020 г. по подхода BOMP? Какви потенциални корективни мерки могат да се предприемат за тяхното предотвратяване или преодоляване? • <i>Какви са възможностите за намаляване на административната тежест при прилагането на подхода BOMP?</i> Кой са препоръките за оптимизиране на процеси и документи, свързани с прилагане на подхода?; • <i>Каква е ефикасността на интервенциите, разглеждана като съотношение между вложените ресурси и постигнатите резултати?</i> • Какви са основните поуки и изводи от изпълнението на подхода BOMP в рамките на ОПОС 2014 – 2020 г.?

III. Използвана методология за извършване на оценката

За осъществяване на оценката са използвани и комбинирани различни методи за набиране на информация и анализ, както е посочено на фигурата по-долу:

Фигура 1. Дизайн на оценката

Оценката включва три критерия за оценка, като е показано на фигурата по-горе: уместност, ефективност и ефикасност.

Първоначална информация за всеки от критериите за оценка бъде набрана посредством **кабинетно проучване на документи**. Списък на използваните източници на информация е представен в Приложение 1.

В допълнение бяха проведени **срещи-интервюта** с представители на основните заинтересовани страни: УО, Комитета за координация на BOMP (Министерство на

земеделието, храните и горите (МЗХГ)), Национална Асоциация на МИГ в България; Дирекция „Национална служба за защита на природата“ в МОСВ, НСОБ и ЦКЗ.

Беше проведено **онлайн проучване** сред 64 МИГ в страната, които имат одобрени стратегии за финансиране от Оперативните програми. На въпросника отговориха 54 респондента (84%), от които 46 (72%) са попълнили всички въпроси, а останалите 8 са отговорили само на някои от въпросите. Информация за респондентите е представена в таблицата по-долу, а обобщена информация за отговорите – в Приложение 3.

Таблица 2. Поканени да участват в анкетното проучване МИГ и респонденти

МИГ, поканени да участват				Респонденти				Респонденти с отговори на всички въпроси			
общо		с мерки по ОПОС		общо		с мерки по ОПОС		общо		с мерки по ОПОС	
бр.	%	бр.	%	бр.	%	бр.	%	бр.	%	бр.	%
64	100%	9	100%	54	84%	9	100%	46	72	7	79%

Източник: Анкетно проучване сред МИГ

Проведена е **фокус група** с 6 МИГ⁸, чиито стратегии за ВОМР са подкрепени по ОПОС 2014-2020 г. и с участието на представител на Асоциация Българска национална ЛИДЕР мрежа. Фокус групата беше проведена онлайн на 20.10.2020 г. чрез платформата MS Teams.

С два от трите бенефициенти по проектите (община Кърджали и община Поморие) са проведени **дистанционни интервюта**. Методологията на оценката предвиждаше посещение на място при община Кърджали за запознаване с изпълнението на дейностите. Тъй като реалното изпълнение на дейностите не е започнало и няма какво да се види на място както и поради утежнената обстановка с развитието на епидемията от COVID 19 през октомври 2020 г., посещението беше заменено с дистанционна среща.

Събраната **информация беше анализирана посредством**: анализ на логиката на интервенция на ПОЗ на ОПОС и Стратегиите на МИГ; анализ на заинтересованите страни; анализ на нуждите, анализ на индикатори, анализ на финансовото изпълнение, дескриптивна статистика, SWOT анализ; анализ на приноса към целите на ПОЗ, анализ разходи/постигнати резултати, анализ на административната тежест при прилагане на ВОМР в рамките на ОПОС и анализ на добри практики.

⁸ МИГ Белене – Никопол; МИГ Хисаря; МИГ Самоков; МИГ Тутракан-Сливо поле; МИГ Свиленград Арел; МИГ Стамболово–Кърджали

IV. Отговор на оценителните въпроси

РАЗДЕЛ 1. УМЕСТНОСТ

Настоящият раздел разглежда уместността на подкрепата, предоставена чрез подхода ВОРМ по ПОЗ на ОПОС 2014-2020 г. към наблюдаваните нужди и приносът ѝ за постигане на поставените цели. Анализите са представени под формата на отговор на оценителните въпроси. В каре, в началото на оценителните въпроси, е даден кратък отговор на въпросите.

***Оценителен въпрос 1.1.** Доколко избраните мерки по ОПОС 2014- 2020 г., реализирани чрез подхода ВОРМ съответстват на нуждите и капацитета на местните общности и допустимите за финансиране интервенции на програмата?*

Избраните за реализиране чрез подхода ВОРМ мерки съответстват на допустимите за финансиране интервенции по ОПОС в обхвата на ПОЗ „Натура 2000 и биоразнообразие“. Поради тесния обхват и специфика, тези мерки в по-малка степен отговарят на наличния местен капацитет, необходим за осъществяването им, което води до ограничен интерес от страна на потенциалните бенефициенти.

Избраните мерки по ОПОС 2014- 2020 г., реализирани чрез подхода ВОРМ съответстват на допустимите за финансиране интервенции по Програмата. В Стратегическия план на ПО 3 е предвидено чрез подхода ВОРМ да се финансират само преки консервационни мерки за видове и местообитания, докладвани в неблагоприятно-незадоволително състояние (мярка 109 от НПРД). Това изискване, в комбинация с насоките, дадени в „Указания за общите изисквания към Стратегиите за Водено от общностите местно развитие по отношение на мерките с финансиране по приоритетна ос 3 „Натура 2000 и биоразнообразие“ на оперативна програма „Околна среда 2014–2020 г.““ допуска следните дейности:

- извършване на преки консервационни дейности за видове и/или местообитания, докладвани в неблагоприятно-незадоволително състояние;
- изграждане/реконструкция/рехабилитация на инфраструктура, пряко необходима за подобряване на природозащитното състояние на видове и/или местообитания, докладвани в неблагоприятно-незадоволително състояние.

Съгласно Стратегията за прилагане на ПО 3, дейностите на МИГ се очаква да имат принос към индикаторите за резултат както и за постигане на етапната цел на индикаторите за изпълнение и финансовия индикатор по ПОЗ.

В одобрените Стратегии на МИГ, заложените мерки за изпълнение на консервационни дейности са специфични, изискващи специфична експертиза, предвид избраните от МИГ допустимите за подкрепа видове (предимно прилепи и земноводни), докладвани в неблагоприятно-незадоволително състояние, по-голямата част от които обитават

характерни, сравнително ограничени по площ местообитания, предмет на опазване в защитени зони.

Тази специфичност в допустимите дейности е причината, поради която само половината от МИГ, отговорили на анкетното проучване, които имат мерки в стратегиите си, подкрепени от ОПОС 2014–2020 г. са на мнение, че предвидените мерки отговарят в голяма степен на нуждите на местните общности. Останалите смятат, че мерките отговарят в определена степен или слабо.

Значителна част от останалите анкетирани МИГ, които не са заложили мерки за подкрепа от ОПОС, отговарят, че местните общности не са проявили интерес към тези мерки и че мерките не отговарят на спецификите на територията, което на практика означава, че допустимите дейности не отговарят в достатъчно голяма степен на нуждите на местните общности.

МИГ споделиха, че първоначалните очаквания са били за по-широки допустими дейности съгласно допустимите дейности за финансиране по подхода ВОМР по ПОЗ на ОПОС, посочени в презентация на УО за възможности за финансиране на проекти по ОПОС 2014-2020 чрез подхода ВОМР⁹. Там е указано, че дейностите произтичат от Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000 и са свързани с подобряването на природозащитното състояние на видове и местообитания на видове в мрежата Натура 2000. Описани са примерни дейности, (произтичащи от мерки 22¹⁰, 98¹¹ и 109¹² от НПРД) обхватът на които е доста широк, което от своя страна дава и по-голяма свобода на Местните инициативни групи при изготвянето на Стратегиите за ВОМР.

Поради последващото ограничаване на мерките¹³ само до преки консервационни мерки за видове и местообитания, докладвани в неблагоприятно-незадоволително състояние, се наблюдава отлив на интерес от страна на потенциалните бенефициенти сред местните общности.

Също така, към допустимите дейности не спадат мерки по отношение подобряването на природозащитния статус на видове птици, каквито не малка част от МИГ заявиха, че биха могли успешно да приложат. Според НСЗП към МОСВ причината за изключването на тези мерки е ограниченият териториален обхват на МИГ. Мерки, изпълнявани на толкова малка площ, не биха имали измерим ефект по отношение на природозащитното състояние на видовете птици, който се отчита на национално ниво. Подобни мерки, които да получат подкрепа, могат да бъдат идентифицирани от Плановите за действие за даден вид птица. Предвид, че тези документи също са на национално ниво, мерките в тях

⁹ http://ope.moew.government.bg/files/useruploads/files/opos_clld_012016.pdf

¹⁰ М 22 от НПРД – Ограничаване антропогенното замърсяване на водите

¹¹ М 98 от НПРД – Изграждане и поддържане на временна инфраструктура, необходима за възстановяване на местообитания и видове.

¹² М 109 от НПРД – „Инвестиции в консервационни дейности за поддържане/ подобряване на природозащитното състояние на видове и природни местообитания“

¹³ В „Указания за общите изисквания към Стратегиите за Водено от общностите местно развитие по отношение на мерките с финансиране по приоритетна ос 3 „Натура 2000 и биоразнообразие“ на оперативна програма „Околна среда 2014–2020 г.“

следва да се изпълнят в по-голям брой защитени зони, разпръснати в страната, което влиза в противоречие с логиката на подхода BOMP.

Изваждането на природозащитните мерки по отношение подобряването на природозащитния статус на видове птици допълнително е ограничило възможностите на местните общности да осъществяват мерки по ПОЗ на ОПОС. Независимо, че тези мерки не биха имали ефект за подобряване на природозащитното състояние на даден вид на национално ниво, те имат значение за местните общности и могат да имат макар и ограничен принос към подобряване на природозащитното състояние на различни видове птици, обитаващи териториите на МИГ.

Предвид спецификата на мерките, едва половината от анкетираните МИГ с мерки, предвидени за подкрепа от ОПОС считат, че капацитетът на местно ниво е достатъчен за изпълнение на тези мерки. Останалите МИГ, които не са заложили в стратегиите си подкрепа от ОПОС, като една от причините за това, посочват липсата на капацитет на място за изпълнение консервационни мерки.

Оценителен въпрос 1.2. *Кои са мерките от ОПОС 2014- 2020 г., към които има най-голям интерес за прилагане чрез подхода BOMP, вкл. и такива, допустими за финансиране по програмата, но изключени за прилагане по подхода BOMP, от участници в подхода BOMP?*

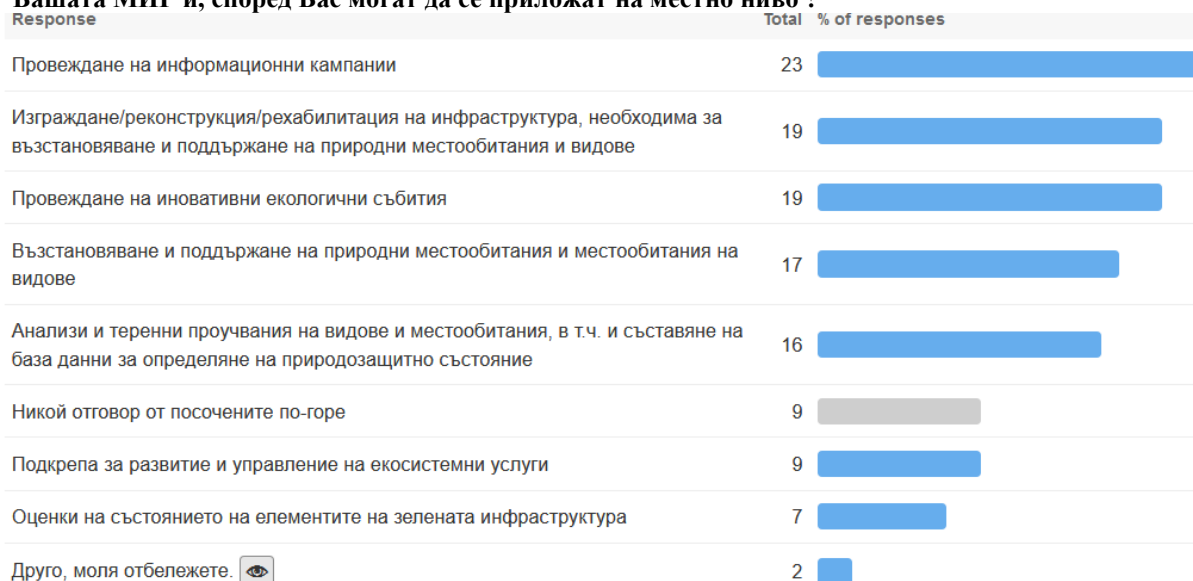
В обхвата на ПОЗ основният интерес на МИГ е насочен към подобряване на информираността и развитие на капацитета на местните общности за опазване на природата и биологичното разнообразие, най-вече под формата на информационни кампании и екологични събития, но също така и мерки за възстановяване и поддържане на природни местообитания и местообитания на видове, включително изграждане, реконструкция и рехабилитация на инфраструктура. От мерките по останалите оси на ОПОС, най-голям е интересът на местните общности към мерки за управление на отпадъците.

В обхвата на ПО 3 „Натура 2000 и биоразнообразие“ най-голям интерес от местните общности¹⁴ има към т.нар. „меки“ мерки, а именно провеждане на информационни кампании и иновативни екологични събития (виж фигурата по-долу).

В същото време не малко са и отговорите в подкрепа на мерки за възстановяване и поддържане на природни местообитания и видове, включително изграждане/реконструкция/рехабилитация на инфраструктура, което спада към мерките, които към момента се подкрепят от ОПОС, но в по-широк обхват.

¹⁴ Включително МИГ, които в настоящия период нямат заложили в стратегиите си мерки за подкрепа от ОПОС.

Кои от следните мерки, в обхвата на ПОЗ „Натура 2000 и биоразнообразие“, отговарят на нужди на Вашата МИГ и, според Вас могат да се приложат на местно ниво ?

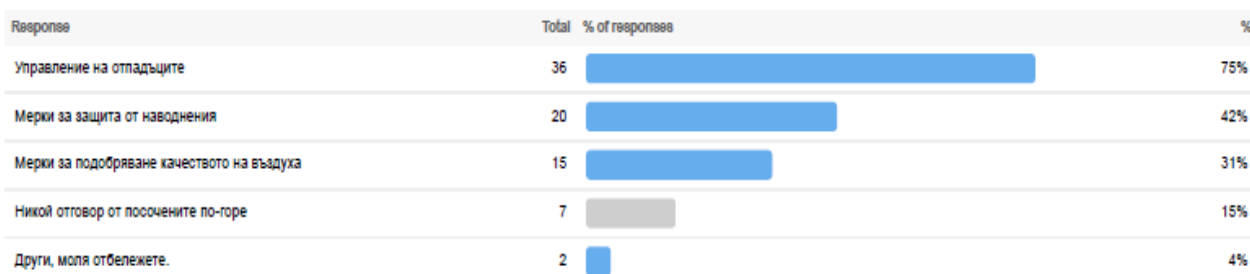

Фигура 2 Мнение на МИГ за мерки в обхвата на ПОЗ „Натура и биоразнообразие“, които отговарят на местните нужди и капацитет

МИГ имат готовност да работят в сферата на опазване на биоразнообразието, но в насока, която по-добре ще отговори на нуждите на местните общности и ще допринесе за укрепване на капацитета им за прилагане на мерки в областта на опазване на биологичното разнообразие.

Също така, от МИГ беше заявен интерес към мерки в обхвата на ОПОС, които към момента са неизбираеми по подхода ВОМР. Повечето от анкетираните МИГ (75%) заявяват интерес към мерки за управление на отпадъците (вж. долната фигура).

Кои от следните мерки, в обхвата на ОПОС, но неизбираеми за подкрепа по подхода ВОМР в периода 2014-2020 г. отговарят на нужди на Вашата МИГ и, според Вас, могат успешно да се приложат на местно ниво?

Фигура 3 Мнение на МИГ за мерки в обхвата на ОПОС, които отговарят на местните нужди

Интерес и възможност за участие на МИГ в изпълнението на „меки“ мерки по отношение управлението на отпадъците (най-вече почистване на нерегламентирани сметища, образователни кампании в училища и детски градини, разделно събиране – организация и предоставяне на сменяеми контейнери за отпадъци) беше заявен и по време на проведената фокус група и среща-разговор с представители на НСОРБ. Предвид на същността на подхода ВОМР, мерките на МИГ биха имали значителна стойност за

постигане на целите на ОПОС по ПО2 за повишаване на общественото съзнание за спазване на йерархията за управление на отпадъците, подобряване управлението на отпадъците и предотвратяване смесването на отпадъци, а от тук и за намаляване на количеството депонирани битови отпадъци. Очакванията, обаче, са мерките по отпадъците да се финансират от Кохезионен фонд, което ги прави неприложими по подхода BOMP.

Интерес от МИГ има в областта на управление на рисковете (ПО 4 на ОПОС 2014-2020) по отношение на мерки за борба с климатичните промени, изграждане на защитни съоръжения при наводнения и борба със свлачищата. ОПОС би имала добавена стойност за местните общности в тази област като финансира приоритетни местни проекти, които обаче не се очаква като цяло да имат значителен принос към целите на програмата на национално ниво. Плановите за следващия програмен период са тези мерки да бъдат подкрепени чрез Интегрираните териториални инвестиции.

По отношение на опазване качеството на въздуха, подкрепата от ОПОС не би имала принос към поставените в програмата цели, предвид, че МИГ оперират предимно в по-слабо урбанизирани райони, които не попадат в приоритетните области с проблеми във въздуха. Местните общности виждат възможности предимно за финансиране на мерки за мониторинг на качеството на въздуха, но в някои случаи и за подмяна на отопление на дърва и въглища с алтернативни горива с по-малко емисии. Следва да се отчете, че финансирането в сектора се обуславя приоритетно от наказателната процедура срещу България¹⁵ за неспазване на нормите за съдържание на ФПЧ10 в атмосферния въздух в агломерации и зони на страната и неизпълнението на задълженията по Директива 2008/50/ЕО по отношение на пределно допустимите стойности на прахови частици в атмосферния въздух. Горното предопределя фокусът на инвестициите – като вид, обхват и местоположение и поради това тези инвестиции не са подходящи за подкрепа чрез подхода BOMP.

Повече информация за мерките, които представителите на МИГ считат за подходящи за подкрепа чрез ОПОС е представена в отговорите на анкетното проучване в Приложение 3.

Оценителен въпрос 1.3. *Какво е съотношението на заявена необходимост от МИГ за прилагане на мерки от ОПОС спрямо заявена необходимост от МИГ за мерки от други програми, които участват в подхода BOMP - брой МИГ, в които са включени мерки по програмите, бюджет, включени мерки, проведени процедури и изпълнени проекти?*

Интересът на МИГ към прилагане на мерки, подкрепени от ОПОС е по-малък в сравнение с останалите четири програми, които предоставят подкрепа за изпълнение на мерки от стратегиите на МИГ. Само 9 от общо 64 подкрепени МИГ са включили в своите стратегии мерки, които попадат в обхвата на ОПОС, докато при останалите програми, с изключение на ОПНОИР (12 стратегии) този брой е значително по-голям. Причината за слабия интерес на МИГ към подкрепа от ОПОС е в прекалено специфичния характер на мерките, за които местните общности нямат достатъчно експертиза и капацитет да осъществят. Изпълнението на мерките от подхода в рамките

¹⁵ Решение на Съда на Европейския съюз по дело C-488/15 от 5 април 2017 г.

на ОПОС, с изключение на ПРСР, където се отчитат забавяния от страна на ДФЗ, отново е сравнително по-ниско.

В периода 2014-2020 г. по подхода ВОМР се финансират мерки, залегнали в Стратегиите на МИГ чрез пет оперативни програми: ОПОС; Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ (ОПНОИР); Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ (ОПИК); Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ (ОПРЧР); и Програмата за развитие на селските райони (ПРСР). Програмите и предвидената подкрепа по тях чрез подхода ВОМР са представени в таблицата по-долу.

Таблица 3. Програми и предвидена подкрепа по подхода ВОМР

Оперативна програма	Подкрепа чрез ВОМР	Подкрепени мерки и подмерки
ОПОС	ПОЗ „Натура 2000 и биоразнообразие“	Консервационни дейности за поддържане/подобряване на природозащитното състояние на видове и природни местообитания
ОПНОИР	ПО 3 „Образователна среда за активно социално включване“	Операция „Осигуряване на достъп до качествено образование в малките населени места и в труднодостъпните райони“
ОПИК	ПО1 "Технологично развитие и иновации" ПО2 "Предприемачество и капацитет за растеж на МСП"	За ПО1: Насърчаване на разработването и въвеждането в практиката на иновации За ПО2: Повишаване на конкурентоспособността на местните икономики и възможности за създаване на местен бизнес, вкл. чрез диверсификация и алтернативни дейности
ОПРЧР	ПО1 "Подобряване достъпа до заетост и качество на работните места", ПО2 „Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване“	За ПО1: Мерки по инвестиционни приоритети: ИП1, ИП3, ИП5, ИП6, ИП7 За ПО2: Мерки по инвестиционни приоритети: ИП1, ИП2, ИП3 и ИП4
ПРСР	Подмярка 19.2. Прилагане на операции в рамките на стратегии за водено от общностите местно развитие	Множество подмерки от обхвата на ПРСР: 1.1; 1.3; 4.1; 4.2; 6.4; 7.2; 7.5; 7.6; 8.1; 8.3; 8.5; 8.6, както и мерки, които не са включени в ПРСР 2014-2020, но са част Регламент (ЕС) 1305/2013 ¹⁶

Източник: Съответните оперативни програми и информация на интернет страниците им

По две програми: ОПОС и ОПНОИР чрез подхода ВОМР се предоставя подкрепа в тясно определена област. И двете програми предоставят подкрепа само по една приоритетна ос и само за една мярка: консервационни дейности (ПОЗ на ОПОС) и достъп до качествено образование (ПОЗ на ОПНОИР). ОПИК предоставя подкрепа по две мерки от първа и втора приоритетна ос. ОПРЧР също предоставя подкрепа за ВОМР по две

¹⁶ Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1698/2005 на Съвета

приоритетни оси, но за множество мерки и дейности в обхвата на осите. Чрез ВОМР по ПРСР се финансират разнообразни видове мерки и дейности.

Всички 64 МИГ, в чиито стратегии има мерки, финансирани от оперативни програми, са предвидили подкрепа по ПРСР. Това е очаквано и логично, предвид, че ПРСР е единствената програма, по която се предоставя подкрепа на МИГ в предходния програмен период 2007-2013 г. Заделените средства за подхода по програмата са изцяло усвоени. Данни за одобрените стратегии на МИГ, проведени процедури, сключени договори и договорени и разплатени средства по подхода ВОМР за всяка от оперативните програми са представени в таблицата по-долу.

Таблица 4. Основни показатели на прилагане на подхода ВОМР при ОПОС, ОПНОИР, ОПИК, ОПРЧР и ПРСР

Оперативна програма	Заделен бюджет за ВОМР* (лв.)	Одобрени стратегии на МИГ (брой)	Бюджет на одобрените стратегии*		Проведени процедури (брой)	Сключени договори (брой)	Договорени средства (лв)	Разплатени средства (лв)	% на договаряне	% на разплащане
			(лв)	(%)						
1	2	3	4	5	5	6	7	8	7/4	8/7
ОПОС	38 057 831	9	13 472 431,06	35%	14	3	5 879 177,20	261 302,29	44%	4,4%
ОПНОИР	80 000 000	12	10 153 634,80	13%	16	21	4 078 257,03	552 987,86	40%	14%
ОПИК	105 577 221	31	57 292 540,00	54%	16	9	2 101 856,87	663 107,18	67%	46%
					63	121	36 393 312,15	16 859 286,23		
ОПРЧР	97 300 956	34	45 324 223,40	45%	84	153	14 872 813,86	4 353 422,59	72%	29%
					79	87	17 902 952,85	5 350 355,89		
ПРСР	176 220 283	64	178 920 701,00	102%	443	263	36 943 360,93	0	21%	0%

Източник: ИСУН 2020. Данните са към 31 октомври 2020 г. Отчети за изпълнението на стратегиите; * ЕС и национално съфинансиране

Интерес към областите на подкрепа по ОПИК и ОПРЧР са проявили около половината от подкрепените МИГ (34 за ОПРЧР и 31 за ОПИК), докато интересът към ОПНОИР и ОПОС е сравнително малък – съответно 12 и 9 МИГ имат в стратегиите си предвидени мерки, които да бъдат подкрепени по тези две програми. Усвояването на ресурса, заделен за подкрепа чрез ОПОС и ОПНОИР е слабо – 35% в случая на ОПОС и само 13% в случая на ОПНОИР. По-слабият интерес към ОПОС и ОПНОИР се дължи на по-ограничената, а в случая на ОПОС, и специфична подкрепа, която се предоставя. Друга причина, в случая на ОПНОИР е, че програмата закъснява с прилагането на подхода и не се включва в първата покана (февруари – май 2016 г.) за подбор на МИГ и стратегии за ВОМР.

Изпълнението на мерките на стратегиите на МИГ е най-напреднало при ОПРЧР и ОПИК, където, към края на октомври 2020 г., са договорени 67% (ОПИК) и 72% (ОПРЧР) от средствата. Разплащането, като процент от договорените средства, също е най-голямо съответно 46% при ОПИК и 29% при ОПРЧР. При ОПОС договорирането е малко под 50%, но разплащането е все още слабо. Въпреки големия брой договори по ПРСР договорирането е слабо (21%) а разплащането - нулево. Това е така поради бавното одобрение и сключване на договорите от страна на Държавен фонд земеделие (ДФЗ), който изпълнява ролята на разплащателна агенция по подхода, прилаган в рамките на ПРСР.

По отношение на нагласите за следващия програмен период, резултатите от проучване, проведено от Управляващият орган (УО) на ПРСР сочат¹⁷, че МИГ, независимо дали изпълняват еднофондови или многофондови стратегии през настоящия период, категорично заявяват, че ще се стремят да разработят многофондови стратегии за програмния период 2021 – 2027 г. Такова желание изразяват 62 местни инициативни групи (97%). В тази връзка 56 от тях заявяват желание за финансиране на дейности по стратегиите им за ВОМР от ОПИК и ОПРЧР, 43 МИГ заявяват нужда от финансиране по ОПНОИР и 17 по ОПОС. На проведената фокус група, всички 6 МИГ, които взеха участие изразиха желание в новите стратегии за ВОМР да включват мерки в обхвата на ОПОС и да търсят финансиране от програмата за тяхното осъществяване.

¹⁷ Анкетно проучване на мнението на МИГ относно прилагането на многофондовото финансиране на подхода ВОМР в настоящия програмен период, осъществено в първата половина на 2020 и предоставено от УО на ПРСР

РАЗДЕЛ 2. ЕФЕКТИВНОСТ

Оценителен въпрос 2.1. *Какъв е физическия и финансов напредък при изпълнението на мерките по ОПОС 2014– 2020 г. чрез подхода ВОМР?*

По стратегиите на 9те МИГ, които имат мерки в обхвата на ОПОС, към края на октомври 2020 г. са проведени 14 процедури и са сключени 3 договора (44% от общия договорен финансов ресурс). Очаква се сключване на договори по процедури на още два МИГ. Процедурите на останалите 4 МИГ са отворени до края на ноември 2020 г. Ако са успешни, е възможно всички 9 МИГ, които са предвидили в стратегиите си подкрепа от ОПОС да договорят мерки по Програмата. Разплатените средства са 4,4% от договорените и представляват авансови плащания към два от договорите. Все още няма продукти и резултати от изпълнението на проектите.

В ОПОС 2014–2020 г. за финансиране по подхода ВОМР са заделени 38,06 млн. лв. Чрез Програмата са подкрепени стратегиите на 9 МИГ на обща стойност 13,47 млн. лв. Две стратегии са одобрени на първия прием през 2016 г., а следващите 7 на втория прием през 2017 г. МИГ и одобрената подкрепа в обхвата на ОПОС е представена в таблицата по-долу.

Таблица 5. Стратегии на МИГ, подкрепени по ОПОС и изпълнение към 31.10.2020 г.

№	Наименование на МИГ	Размер на одобрената БФП по ОПОС (лв.)	Договорени средства		Разплатени средства	
			(лв)	%	(лв)	%*
1.	МИГ Белене – Никопол	1 979 987,00	-	-	-	-
2.	МИГ Поморие	1 167 055,00	1 119 867,17	96	223 973,43	20
3.	МИГ Хисаря	2 408 994,00	-	-	-	-
4.	МИГ Самоков	1 120 874,62	-	-	-	-
5.	МИГ Свиленград Арел	4 785 157,54	4 572 665,75	96	0,00	0
6.	МИГ Дряново – Трявна	447 202,48	-	-	-	-
7.	МИГ Стамболово–Кърджали	187 075,00	186 644,28	-	37 328,86	20
8.	МИГ Тунджа	1 050 603,42	-	-	-	-
9.	МИГ Тутракан-Сливо поле	325 482	-	-	-	-
Общо		13 472 431,06	5 879 177,20	44	261 302,29	4,4

Източник: ОПОС и ИСУН 2020; * процент към договорените

Чрез одобрените стратегии е усвоен 35% от ресурса, заделен за прилагане на подхода ВОМР по Програмата. Поради ограниченията на Регламент 1303/2013 г. (член 33, параграф 4) където се казва, че „Държавите-членки могат да подбират допълнителни стратегии за водено от общностите местно развитие, не по-късно от 31 декември 2017 г.“, след тази дата не е било възможно предоставяне на финансиране на други МИГ.

С изменение на програмата от 2019 г. неусвоените по механизма средства (10 684 768,62 евро ЕС част) са прехвърлени към общите средства на ПОЗ.

В началото на 2020 г. заделеният от ОПОС ресурс за три Стратегии на МИГ (МИГ Хисаря, МИГ Тунджа и МИГ Тутракан-Сливо поле) е пренасочен към ОПИК. Пренасочването на средствата е предприето, тъй като не се наблюдава усвояване и действия на МИГ в тази посока и поради необходимостта от подпомагане на бизнеса, пострадал най-много от мерките за социална изолация, наложени в резултат на пандемията от COVID 19. На по-късен етап, с писмо на Вицепремиера е отправен призив да се даде възможност на МИГ до края на 2020 да усвоят договорените за изпълнението на Стратегиите ресурси. На базата на финансов анализ е идентифицирано наличието на спестен ресурс по ЕФРР в рамките на ПО 3 и на трите МИГ е предоставена повторна възможност да стартират процедури по заложените в стратегиите им мерки, предвидени за подкрепа от ОПОС, което те са направили.

Проведени са общо 14 процедури, от които четири са прекратени веднъж поради липса на подадени проектни предложения¹⁸. При една процедура (3.010 на МИГ Свиленград-Ареал) постъпилото проектно предложение не е одобрено поради липсата на достатъчно яснота при описание на дейностите¹⁹.

Сключени са три договора на три МИГ (МИГ Поморие, МИГ Кърджали и МИГ Свиленград-Ареал) на обща стойност 5,88 млн. лв., което е приблизително 44% от общата стойност на договорените средства за подкрепа на подхода по ОПОС. Очаква сключване на договори и по процедура 3.017 на МИГ Самоков²⁰ и процедура 3.030 на МИГ Белене-Никопол²¹. Четири процедури са отворени до края на ноември 2020 г. Ако и отворените процедури приключат успешно, всички МИГ, с мерки по ОПОС, ще успеят да ги договорят. Списък на процедурите и техният статус е даден в Приложение 2.

Трите проекта със сключени договори са в изпълнение. Информация за проектите са представена в таблицата по-долу.

Таблица 6. Проекти на МИГ, подкрепени по ОПОС

МИГ	Проект	Бенефициент	Дата на стартиране	Дата на приключване
МИГ Свиленград-Ареал	Хабитат "Сакар"	Асоциация „Наука за природата“	06.10.2020 г.	31.12.2023 г.
МИГ Поморие	Интегрирани мерки за осигуряване на принос към поддържане/подобряване на природозащитното състояние на видове и типове природни местообитания от мрежата натура 2000, целящи намаляване на установени заплахи и влияния за	Община Поморие	08.06.2020 г.	8.11.2022 г.

¹⁸ Процедура 3.009 на МИГ Тутракан-Сливо поле; 3.013 на МИГ Белене – Никопол; и две процедури на МИГ Дряново – Трявна (3.014 и 3.023)

¹⁹ Протокол 46 от заседанието на УС на МИГ „Свиленград-Ареал“.

²⁰ Решение на УО от 23.10.2020 г. за предоставяне на БФП на община Самоков. Договорът е сключен на 23.11.2020 г.

²¹ Предложени за финансиране са три проекта. Оценителният доклад е в УО

	видовете и местообитанията на територията на МИГ Поморие.			
МИГ Стамболово – Кърджали	Подобряване на природозащитното състояние на три вида прилепи на територията на МИГ "Стамболово-Кърджали 54"	Община Кърджали	30.12.2019 г.	30.05.2023 г.

Източник: ИСУН 2020

Все още няма продукти и резултати по трите финансирани проекта. Най-напреднало е изпълнението на проекта на община Кърджали, където са приключили тръжните процедури. Очаква се подписване на договор за изпълнение на основните дейности, което ще даде възможност за стартиране на реалната работа по прилагане на консервационните мерки за прилепи. Община Поморие е в процес на провеждане на обществени поръчки за изпълнение на дейностите, а проектът на Асоциация „Наука за природата“ е стартирал наскоро.

Оценителен въпрос 2.2. *Какъв е ефектът от приложените мерки по подхода BOMP за постигане на целите на приоритетна ос 3 на ОПОС 2014 – 2020 г.?*

Очакваният принос на подхода BOMP към индикаторите за изпълнение от трите сключени към момента договора е относително малък - 0,04% към площта на подкрепените местообитания и 1,79% принос към площта на подкрепените местообитания на видове. Не се очаква той да нарасне съществено, поради ограничения обхват на видове и местообитания, включени в стратегиите на МИГ. Въпреки че се отчита косвен принос по отношение на *видовете и местообитанията с подобро състояние*, същият има малка добавена стойност за програмата, тъй като заложените целеви стойности на индикаторите по програмата ще бъдат преизпълнени и без приноса на подхода BOMP.

Към края на октомври 2020 г. са сключени три договора по процедури, включени в подхода BOMP на три МИГ – МИГ Поморие, МИГ Стамболово-Кърджали 54 и МИГ Свиленград Арал.

Проектът на Община Поморие²² (МИГ Поморие) има за цел опазване и подобряване на природозащитно състояние на животински видове и природни местообитания в четири Защитени зони от мрежата Натура 2000 в рамките на териториалния обхват на МИГ Поморие“. Опазването ще се осъществи чрез консервационни мерки, насочени към отводняване/пренасочване на повърхностния поток от дъждовни (сладки) води от соленото Поморийско езеро и осъществяване на видеоконтрол на периметъра, което ще допринесе за по-добрата защита на влажната зона на езерото и ще увеличи спектъра на информиране и защита на видовете и местообитанията на територията на защитените зони в обхвата на МИГ Поморие²³. Мерките са насочени към опазване и подобряване на

²² „Интегрирани мерки за осигуряване на принос към поддържане/подобряване на природозащитното състояние на видове и типове природни местообитания от мрежата Натура 2000, целящи намаляване на установени заплахи и влияния за видовете и местообитанията на територията на МИГ Поморие“

²³ <http://2020.eufunds.bg/bg/6/0/Project/Activities?contractId=zRzItJCaI9E%3D&isHistoric=False>

природозащитното състояние на Природно местообитание 1150* Крайбрежни лагуни в границите на 33 Поморие и видовете Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*) и Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*) в границите на Защитена зона на територията на МИГ Поморие. Заложените по проекта индикатори са:

- Местообитания, подкрепени с цел поддържане/възстановяване на благоприятен природозащитен статус - 1
- Видове, подкрепени с цел получаване на по-добра степен на подкрепеност - 3

Проектът на Община Кърджали²⁴ (МИГ Стамболово-Кърджали 54) има за цел да подобри природозащитното състояние на видове с "неблагоприятен-незадоволителен" статус²⁵. Проектът е насочен към изследване и подобряване състоянието на три вида прилепи, а именно Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*) и Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*). Основните дейности по проекта са свързани с провеждане на проучвания за разпространението и числеността на видовете в размножителните колонии и местата за зимуване, картиране на находищата на целевите видове и провеждането на природозащитни мероприятия - поставяне на къщички, както и маркиране и съхраняване на биотопни дървета, предоставящи убежища на видовете широкоух прилеп и дългоух нощник. В проекта са включени и провеждане на информационни дейности и въвличане на заинтересованите страни - информационни срещи, образователна кампания сред учениците и привличането на доброволци за участие в проучванията. Заложен е само един индикатор: Видове, подкрепени с цел получаване на по-добра степен на подкрепеност – 3.

Проектът на Асоциация „Наука за природата“²⁶ (МИГ Свиленград Арал) е насочен към подкрепа за подобряване на природозащитното състояние на два вида земноводни и влечуги²⁷, съответно: Южна блатна костенурка (*Mauremys caspica*), и Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), както и за подобряване на природозащитното състояние на 9 вида прилепи: Подковонос на Мехели (*Rh. mehelyi*), Южен подковонос (*Rh. euryale*), Средиземноморски подковонос (*Rh. blasii*), Остроух нощник (*M. blythii*), Дългокрил прилеп (*M. schreibersii*), Дългопръст нощник (*M. capaccinii*), Голям нощник (*M. myotis*), Широкоух прилеп (*B. barbastellus*), Дългоух нощник (*M. bechsteinii*). Видовете, които не са установени на терен в рамките на проект “Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I” ще бъдат обхванати само от проучвателни и информационни дейности и дейности за въвличане на заинтересованите страни. Преки консервационни мерки са предвидени за видовете южна блатна костенурка, голям нощник, дългокрил прилеп, дългопръст нощник, остроух нощник, дългоух нощник. Планирани са 16 дейности, като седем от тях са консервационни с пряко въздействие за подобряване на местообитания на видове (създаване на противопожарни депа и обучения за заинтересованите страни, прочистване

²⁴ Подобряване на природозащитното състояние на три вида прилепи на територията на МИГ "Стамболово-Кърджали 54"

²⁵ <http://2020.eufunds.bg/bg/6/0/Project/Activities?contractId=eYN2tigpFck%3D&isHistoric=False>

²⁶ Подобряване на природозащитното състояние на видове в мрежата Натура 2000 чрез подхода BOMP в територията на МИГ Свиленград Арал-2

²⁷ <http://2020.eufunds.bg/bg/6/0/Project/Activities?contractId=fyCtgwt07hM%3D&isHistoric=False>

на пътища и просеки, изкуствени убежища за прилепи, възстановяване на стари чешми, влажни зони, модифициране на сгради и маркиране на биотопни дървета). Две дейности предвиждат провеждане на наблюдение на целевите видове и техните местообитания за преодоляване на една от най-сериозните заплахи – липсата на достатъчно информация. Съгласно описанието на дейностите по проекта, „тази заплаха не позволява правилна оценка на природозащитно състояние на видовете и планирането на правилни управленски мерки. Поради тази причина, тези дейности са равносилни на консервационните, защото решават един от основните проблеми – липсата на информация”. В проекта е заложен само един индикатор: Видове, подкрепени с цел получаване на по-добра степен на подкрепеност – 11.

Видно от горната информация, трите проекта, които в момента са в ход, ще имат косвен принос за подобряване природозащитното състояние на видове, както и за подобряване природозащитното състояние на местообитания.

В допълнение, проектът на Община Поморие ще допринесе към площта на местообитанията, които са подкрепени със 665,5683 ха. колкото е площта на местообитание 1150* Крайбрежни лагуни в границите на Защитена зона Поморие²⁸. Проектът ще допринесе и към площта на местообитания на видове, които подкрепени с 9 279,5 ха.

Проектът на Община Кърджали ще има принос към площта на местообитания на видове, които са подкрепени за подобряване на природозащитното им състояние с 1 594,2655 ха²⁹.

Проектът на Асоциация „Наука за природата“ ще има принос с 40 776,87 ха³⁰.

Като цяло, очакваният принос на подхода BOMP по отношение на индикаторите по програмата към момента е относително малък. Не се очаква този принос съществено да нарасне, тъй като видовото разнообразие в стратегиите на МИГ не е голямо, а териториалният обхват (площи на местообитания на видове) е ограничен.

Оценителен въпрос 2.3. *Кои са силните и слабите страни на подхода? Каква е приложимостта на подхода в рамките на оперативна програма за околна среда за периода 2021 – 2027 г. въз основа на извършената оценка по компонента?*

Подходът BOMP би могъл успешно да се прилага в рамките на ОПОС, като се подкрепят мерки, които са от значение за местните общности и биха имали принос към постигане на стратегическите цели на програмата. Чрез подхода може да се осигури допълняемост с мерките на национално ниво, като се използват неговите предимствата, а подкрепата се съобрази с нуждите и капацитета на местните общности. Подходящи за подкрепа от ОПОС, чрез подхода BOMP, са мерки за опазване на биоразнообразието, но при разширяване на техния обхват, както и за мерки за подобряване управлението на отпадъците.

²⁸ <https://www.mig-pomorie.eu/wp-content/uploads/2019/01/M6.pdf> (стр.4)

²⁹ https://www.lagsk.eu/upload/strategy_2018-06.pdf (стр.70)

³⁰ Стратегия за BOMP за територията на сдружение „Местна инициативна група „Свиленград Арел““ (стр.99)

Силните страни на подхода са свързани с неговата философия, а именно подкрепа на мерки, за които инициативата идва отдолу. Това дава възможност за финансиране на проекти, които са от значение и са приоритетни за местните общности, а от друга страна създава капацитет, увереност и ангажираност на местно ниво, което в дългосрочен план води до по-устойчиви резултати. Подкрепата в областта на ПОЗ „Натура 2000 и биоразнообразие“ създава възможности за развитие и укрепване местни неправителствени и природозащитни организации, както и за изпълнение на мерки, които може да не са приоритетни и да имат малък принос към националните цели, но са от съществено значение за опазване на местните видове и биоразнообразие, както и за популяризиране опазването на природата сред местните заинтересовани страни.

Слабите страни при прилагането на подхода в рамките на ОПОС 2014-2020 са свързани с твърде ограничената и специфична подкрепа. Не всички МИГ разполагат на територията си със защитени зони и видове, които попадат в обхвата на подкрепа по подхода по ПОЗ на ОПОС. Тези МИГ, които потенциално могат да се възползват от подкрепата срещат трудности поради спецификата на дейностите и липсата на капацитет (например общините трябва да осигурят външна експертиза, за да разработят проектите си), което намалява интереса на потенциалите бенефициенти към изпълнението на такива мерки.

Възможностите, които предоставя подхода и които не са напълно използвани, включват:

- *Подкрепа на мерки, които допринасят за поставените цели на програмата и които дават достатъчно свобода на местните общности да инициират и изпълняват проекти, които са важни за тях.* При правилно насочване на подкрепата, подходът може да допълва националните мерки и да има съществен принос към постигане на по-дългосрочни цели.
- *Използване на подхода за изпълнение на мерки за информация и популяризиране на политиките на ОПОС за опазване на околната среда.* Работата на терен на най-ниско ниво сред местните общности е най-ефективният метод за популяризиране на политики и осигуряване на интерес и съпричастност от заинтересованите страни за последващото им въвличане в изпълнението, а също така и при контрола по прилагането на тези политики. Особено съществена в случая е работата с неправителствения сектор, училища, доброволци и други местни групи.
- *Съществува силен интерес сред местните общности за изпълнение на мерки, свързани с управление на отпадъците.* Това създава възможност да се използва подхода за решаване на местни проблеми, свързани с нерегламентираното изхвърляне на отпадъци, но също така и да се способства постигането на по-дългосрочни национални цели като повишаване на общественото съзнание за спазване на йерархията за управление на отпадъците, подобряване управлението на отпадъците и предотвратяване смесването на отпадъци. Тези мерки биха имали съществен ефект на местно ниво.

По отношение на прилагането на подхода, анализите показват (виж раздел 3 Ефикасност по-долу), че са възможни подобрения, които биха улеснили изпълнението. При прилагането на подхода ВОМР, като цяло при всички програми, е идентифицирана нужда от унифициране, доколкото е възможно, на правила и процедури, което ще облекчи всички участници – МИГ, потенциалните бенефициенти, като и УО на програмите. Това се очаква да стане чрез нов подход за прилагане на ВОМР в периода 2021-2027 чрез водещ фонд (Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони). Към момента се работи по структурирането на подхода.

Заплахите при прилагане на подхода са свързани с недостатъчното използване на силните му страни и реализиране на слабостите. Ако инициативата за мерките в стратегиите на МИГ идва по-скоро „отгоре-надолу“ чрез указания и обхват, който е в унисон с целите на програмите, но не отчита в достатъчна степен местните нужди, специфика и капацитет, може да се стигне до отлив на интерес, неусвояване на средствата или изпълнението на проекти, които имат ограничен ефект за местната общност. Неусвояването на средствата ще прави УО предпазлив при планирането на ресурсите, което ще доведе до последващо ограничаване на подкрепата, макар да има интерес от местните общности за прилагане на мерки в обхвата на програмата.

Силните и слабите страни на подхода ВОМР като част от прилагането му в рамките на ОПОС 2014-2020 г. са систематизирани в карето по-долу.

Силни страни: Създават се условия за подкрепа на инициативи, които имат значение за местните общности. Създава се капацитет на местно ниво за изпълнение на консервационни дейности, като по този начин се осигурява по-добра устойчивост на мерките.	Слаби страни: Ограничени възможности и интерес на МИГ да изпълняват мерки в обхвата на подкрепа по ПОЗ на ОПОС Разработване на проекти среща трудности, поради спецификата на подкрепата. Сравнително ограничен принос на подхода към постигане на целите на национално ниво.
Възможности: Подкрепените проекти могат да допълват мерки на национално ниво и така да имат добавена стойност към целите на ОПОС. Подходът осигурява възможности за популяризиране на национални политики за опазване на околната среда сред местните общности. Съществуват възможности за използване на подхода и в други области на интервенция на ОПОС и по-специално – в областта на управление на отпадъците, където има силен интерес от местните общности. Някои подходи в прилагането, като насърчаване на сътрудничеството между	Заплахи: Изпълнението на мерки, за които няма силна инициатива „отдолу-нагоре“ няма да има съществен принос към постигане на резултати, които са важни за местните общности. Ограниченият интерес и затруднения при подготовката и изпълнението на мерки може да доведе до неусвояване на задения ресурс. Заделянето на ограничен ресурс по програмите ще доведе до финансиране на мерките само на някои МИГ и няма да задоволи търсенето.

заинтересованите страни и унифициране на правилата и процедурите за подкрепа по всички фондове ще облекчи изпълнението и ще доведе до по-добри резултати.	

Подходът ВОМР би могъл успешно да се прилага с подкрепа от ОПОС. За целта се препоръчва разширяване на обхвата на мерките по ПОЗ „Натура и биоразнообразие“ както и подкрепа на мерки в областта на управление на отпадъците.

РАЗДЕЛ 3. ЕФИКАСНОСТ

Този раздел разглежда установените правила и процедури при прилагането на ОПОС 2014-2020 по подхода ВОМР, административната тежест и рисковете при изпълнение и възможности за тяхното намаление. Разгледана е и ефикасността на подкрепените мерки от гледна точка на разходи/постигнати или очаквани резултати. Анализите са представени в общо шест оценителни въпроса, изложени по-долу.

Оценителен въпрос 3.1. Ефективни ли са процедурите за контрол при прилагането на ОПОС 2014- 2020 г. по подхода ВОМР?

Създадена е добра процедурна база за прилагане и контрол на ОПОС 2014-2020 г. по подхода ВОМР. На този етап процедурите са ефективни. Като поука от досегашния опит може да се посочи необходимостта от навременното разработване на насоки и указания към МИГ, относно обхвата на подкрепа, така че МИГ да могат да планират мерки в Стратегиите си, които отговорят на условията за подкрепа.

Процедурите за контрол при прилагането на ОПОС 2014 – 2020 по подхода ВОМР са описани в процедурния наръчник за ОПОС. В тях са посочени задачите на УО във връзка с подготовка, откриване, оповестяване и изменение на процедура чрез подбор на проекти по подхода ВОМР по програмата както и тези по извършване на проверка относно спазването на процедурата за оценка на подаваните проекти по стратегиите за ВОМР по приоритетна ос 3, „Натура 2000 и биоразнообразие“, по която подходът се прилага. Дефинирани са контролни въпроси, отговорни служители/отдели за изпълнението на всеки етап от подготовка, съгласуване и утвърждаване на указания за прием на проекти и проверка относно спазването на процедурата за оценка на подаваните проекти, като се прилага двоен контрол. Основното предназначение на контролните дейности е да гарантират спазването на процедурите и съгласуваност с всички участници в процеса. За всеки етап са заложени конкретни срокове за изпълнение.

От предоставените два доклада от извършена проверка от УО на приключила оценка от МИГ е видно, че процедурите са извършени при спазване на условията по Програмата и нормативната уредба, като се наблюдават само несъществени процедурни несъответствия.

В допълнение, УО е разработил няколко указания към МИГ, с които да ги улесни в прилагането на подхода.

Указанията относно включване в Стратегиите за местно развитие на допустими дейности от ПОЗ „Натура 2000 и биоразнообразие“ са публикувани през януари 2016 г. В тях стъпка по стъпка е описано как да се определят защитените зони, на територията на съответната МИГ както и видовете в защитените зони. Документът не дава информация за подходящи дейности, които могат да прилагат.

Допустимите дейности са посочени в Указания за общите изисквания към Стратегиите за водено от общностите местно развитие по отношение на мерките с финансиране по приоритетна ос 3 „Натура 2000 и биоразнообразие“, които са изготвени като

пояснения към поканите (февруари – май 2016 г.) и (юни-август 2017) за подбор на МИГ и стратегии за ВОМР. В указанията се дават инструкции как да бъдат попълнени всички елементи по всяка една мярка (вкл. допустими дейности), както и указания за включването на индикатори. В допълнение, приложенията към документа дават инструкции как да бъдат избрани характерните видове, сумирани площи и изчислена максималната допустимата сума на безвъзмездна финансова помощ в евро, с която може да се кандидатства. Прави впечатление, че често в стратегиите си МИГ са включили само видове от показаните примери и не са се възползвали от възможността да включат разнообразни видове и местообитания, спрямо спецификите на техните територии.

През 2018 г. са публикувани *Указания за прием на проекти, подавани по ВОМР, включително Ред за оценяване на проектни предложения*, които дават насоки на МИГ относно изготвяне на условия за кандидатстване и приложения към тях. Указанията за изготвяне на условия за кандидатстване съдържат подробни описания в частите, в които МИГ трябва да въведат специфичната за тях информация, като дават и конкретни примери.

Така разписаните процедури и разработени указания създават добра база за прилагане и контрол на Програмата по подхода ВОМР. Това беше потвърдено и от представители на МИГ, както по време на проведената фокус група, така и в анкетното проучване. МИГ споделят, че не са срещали трудности в прилагане на процедурите и указанията са ясни и конкретни. Комуникацията с УО е добра.

Трудности в прилагането на подхода са възникнали поради късното разработване на указанията и недостатъчната конкретика в първите указания, относно допустимите дейности. При разработването на стратегиите МИГ са имали по-широко разбиране за обхвата на допустими дейности, отколкото в последствие е било възможно да бъдат подкрепени.

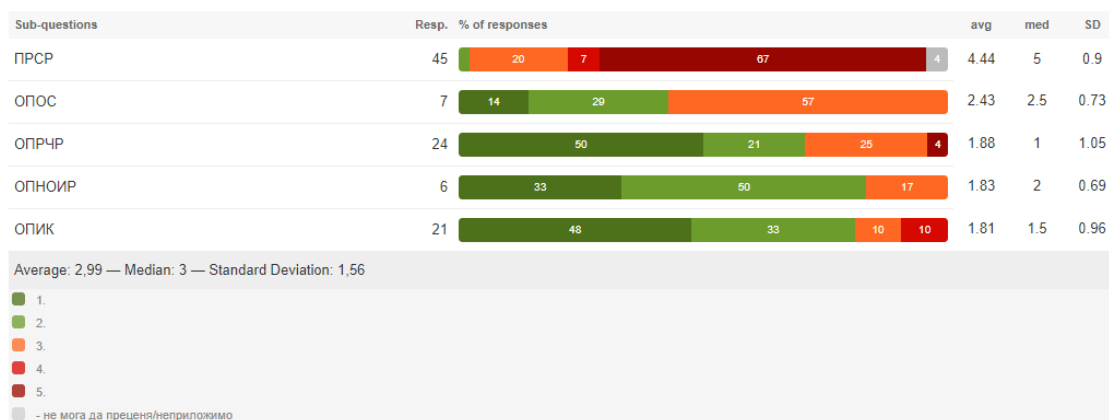
Както беше отбелязано в доклада за Оценка на изпълнението на ОПОС по приоритетни оси 1, 2, 3, 4 и 6³¹ в Указанията за прием на проекти, подавани по стратегиите за ВОМР и в Указанията за общите изисквания към стратегиите се наблюдават разминавания по отношение на индикаторите. За да се избегнат евентуални затруднения при отчитането на напредъка и резултатите от проекта, индикаторите ще трябва се отчитат ръчно, което може да бъде преодоляно с унифициране на индикаторите в двата документа.

Проведеното онлайн анкетно проучване сред МИГ дава възможност както да се проследи мнението на МИГ за прилагането на подхода в рамките на ОПОС, така и да се направи сравнение с останалите програми, по които подходът се прилага.

Според анкетираните в проведеното проучване сред МИГ процедурите за прилагане и контрол по ОПОС, по критерий „**време за провеждане на процедурите**“, са определени в като средно дълги (57%). По-малък процент респонденти (14%) ги намират за кратки, а 29% ги позиционират между кратки и средни. Нито един от респондентите не определя процедурите като дълги или много дълги. Процедурите на ОПИК и ОПРЧР са определени като най-кратки (виж фигурата по-долу).

³¹ Предаден на 6 декември 2019 г.

11. Моля, оценете процедурите за прилагане и контрол на съответните програми по критерий 'време за провеждане на процедурите' от 1 до 5 като 1 е 'кратко', а 5 - 'дълго':

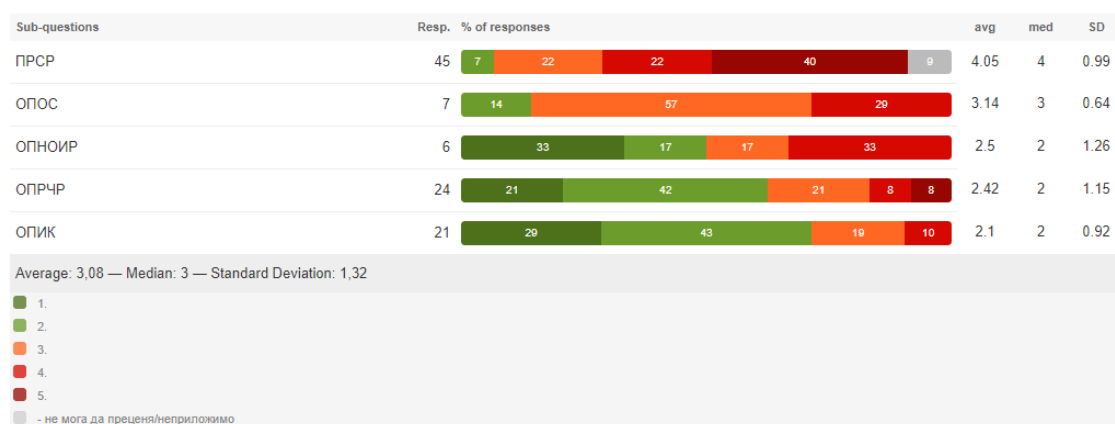
Фигура 4 Мнение на МИГ за времето за провеждане на процедури

Според респондентите, при ОПИК и ПРСР се изискват най-малко документи, както заложените сроковете се спазват. Като най-дълги и бавни са определени процедурите по ПРСР поради просрочване на процедурните срокове от страна на ДФЗ (в някои случаи с почти 2 години).

Някои респонденти изказват мнение, че времето за провеждане на процедури по ОПОС е сравнителна по-дълго поради естеството на проектите и необходимостта от съгласувания на някои документи. От друга страна, на проведената фокус група бе разяснено, че отбелязаното като по-дългото време за провеждане на процедурите се дължи на забавянията в началния етап от страна на УО и на по-късно изработване на насоките.

Относно леснотата на прилагане на процедурите по ОПОС, по-голямата част от анкетираните ги поставят в средата на спектъра, като нито един респондент не ги е оценил нито като много лесни, нито като много трудни (виж фигурата по-долу).

12. Моля, оценете процедурите за прилагане и контрол на съответните програми по критерий 'леснота на прилагане' от 1 до 5 като 1 е 'лесни', а 5 - 'трудни':

Фигура 5. Мнение на МИГ за леснотата на прилагане на процедурите

Като най-лесни за прилагане са посочени процедурите по ОПИК, поради ясните процедури и неговия брой изискуеми документи, което прави оценката на проектни предложения на етап административно съответствие и допустимост по-лесна чрез прилагане на точни методи и формули за изчисление. Като най-трудни са посочени процедурите по ПРСР поради промени при част от правилата по време на прилагането на подхода, бавния ход на процедурите и трудната комуникация с ДФЗ.

Повечето респонденти, участвали в проведеното онлайн анкетно проучване считат, че **процедурите за прилагане и контрол по ОПОС са в голяма степен ясни**. По равен брой респонденти - 29% заявяват, че процедурите са напълно ясни, ясни и средно-ясни/неясни. Едва 14%, от отговорилите на въпроса, заявяват, че процедурите са били неясни (виж фигурата по-долу). Някои респонденти определят процедурите като неясни поради факта, че указания, образци и процедури за контрол не са били предварително изготвени и обявени (което се отнася за всички програми). Мнението е подкрепено и от разяснението на участниците във фокус-групата, че в началото процедурите са били по-обща и неясни. Уточненията и промените на по-късен етап са изяснили процедурите, но са довели до трудности за МИГ, заради това, че заложените в Стратегиите за ВОМР мерки не съответстват изцяло на уточнения обхват на подкрепа за подхода по ПОЗ на ОПОС.

13. Моля, оценете процедурите за прилагане и контрол на съответните програми по критерий 'яснота' от 1 до 5 като 1 е 'ясни', а 5 - 'неясни':

Фигура 6. Мнение на МИГ за яснота на процедурите

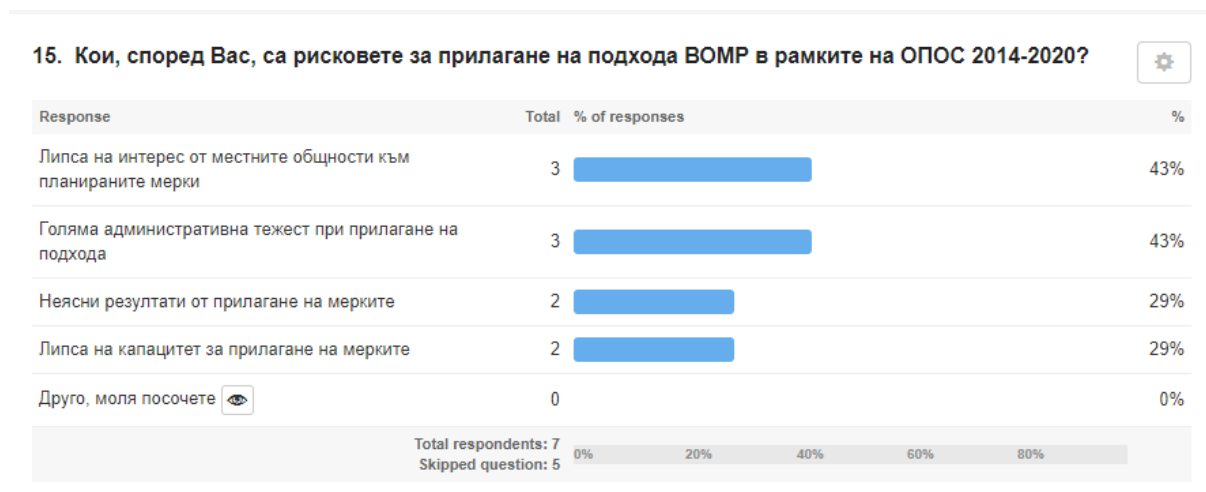
От останалите програми като по-ясни са посочени процедурите по ОПИК и ОПРЧР поради конкретни и разбираеми критерии, заложили в процедурите, както и наличие на добра двустранна комуникация с УО. От друга страна затрудненията при ПРСР са породени и от невъзможност за комуникация директно с експерти на ДФЗ.

Оценителен въпрос 3.2. *Кои са рисковете при прилагането на ОПОС 2014- 2020 г. по подхода ВОМР? Какви потенциални корективни мерки могат да се предприемат за тяхното предотвратяване или преодоляване ?*

Основните рискове са свързани с неосъществяване на заложените в стратегиите на МИГ мерки и поради това непълно усвояване на договорените по ОПОС средства за подхода. Тези рискове основно произтичат от тясно ограничените мерки и най-вече допустими дейности, които водят до липса на засилен интерес от потенциални кандидати в рамките на местните общности. В следващия програмен период, вероятността за поява на риска може да бъде намалена чрез разширяване на обхвата на допустимите дейности.

Основните рискове в прилагането на подхода ВОМР по ОПОС са свързани с неосъществяване на заложените в стратегиите на МИГ мерки и поради това непълно усвояване на договорените по ОПОС средства за подхода. МИГ изпитват затруднения да контрактират мерките, които произтичат най-вече от липсата на капацитет за подготовка на проекти сред потенциалните кандидати в местните общности, които да попадат в обхвата на подкрепа по подхода ВОМР по ПОЗ на ОПОС, което води до по-слаб интерес към предоставената подкрепа.

Основните рискове, разпознати от респондентите в проведеното онлайн анкетно проучване, са липса на интерес от местните общности към планираните мерки - 43% от отговорите, голяма административна тежест при прилагане на подхода – 43% от отговорите, неясни резултати от прилагане на мерките – 29% от отговорите и липса на капацитет за прилагане на мерките – също 29%.

Фигура 7. Мнение на МИГ за рисковете за прилагане на подхода ВОМР в рамките на ОПОС 2014 - 2020

Това мнение се наблюдава и в отговорите на други въпроси от анкетното проучване. При анализа на отговорите на въпроса за рисковете за прилагане на подхода ВОМР по ОПОС 2014 – 2020 и анализ на отговорите на въпрос № 5: „Защо не планирахте мерки с подкрепа по ОПОС 2014 – 2020 в стратегията на МИГ“ се наблюдава взаимовръзка и припокриване на някои от отговорите. Рискът „Липса на интерес от местните общности

към планираните мерки“ се разпознава от 49% от отговорите на въпроса „Защо не планирахте мерки с подкрепа по ОПОС 2014 – 2020 в стратегията на МИГ“. Липсата на интерес в различните общности се дължи на липса на потребност от конкретните мерки, както и липса на заинтересованост от страна на населението и потенциалните бенефициенти към мерките включени в ОПОС 2014-2020 по подхода ВОМР. Често в отговорите мерките са определяни като неатрактивни, неподходящи, твърде ограничени и несъотносими с местната специфика.

Включването в подхода ВОМР на процедури, които са огледални на процедури на национално ниво, но не са съобразени със спецификите на местните общности нямат добавена стойност както за програмата, така и на местно ниво.³² Поради тази причина мерките се считат за неатрактивни, твърде ограничени и към тях липсва интерес от страна на местните общности.

Относно административна тежест се отчита, че по други програми административната тежест е по-малка, но при ОПОС, предвид спецификата на програмата, няма как административната тежест да бъде намалена. При наличие на ясни процедури, подготовката на множество необходими документи не се приема като допълнителна административна тежест.

Липсата на капацитет за прилагане на мерките е риск, който също е разпознаваем (29%). Същият е посочен като основна причина 10% от МИГ да не включат мерки по ОПОС в тяхната Стратегия за ВОМР. По време на фокус-групата представители на МИГ обвързаха риска и с много ограничените мерки по ОПОС 2014 – 2020, които изискват специфични знания и опит както от членовете на МИГ, така и от потенциалните бенефициенти. Разширяване на обхвата на мерките би увеличило вероятността местни потенциални бенефициенти да имат необходимия капацитет за изпълнение на предвидените мерки.

Оценителен въпрос 3.3. Какви са основните трудности за МИГ при усвояване на подкрепата по ОПОС 2014-2020?

Трудностите за МИГ са свързани основно с планиране на подкрепата и провеждане на успешни процедури за подбор на проекти. Те са породени от разминаването между очакванията за възможни мерки за прилагане и допустимите такива в обхвата на ПОЗ. Все още не може да се направи пълен анализ на трудности при изпълнение, тъй като проектите са в начален етап на изпълнение.

Трудностите в процеса на прилагане на подхода ВОМР по ОПОС 2014-2020 са разгледани за следните етапи: (1) планиране и разработване на Стратегия за ВОМР; (2) подготовка на насоки за кандидатстване и провеждане на процедури за подбор на проекти и (3) изпълнение на проекти.

Трудности на етап планиране и разработване на стратегия

Част от местните инициативни групи са изпитали трудности още на етап разработване

³² Това е проблем, който се посочва също при ОПРЧР.

на стратегия, поради което не са планирали мерки с подкрепа по ОПОС 2014 – 2020 в техните стратегии. Голяма част от анкетираните (49%), които не са включили мерки по ОПОС 2014 – 2020 споделят, че това се е случило поради липса на потребност и липса на заинтересованост от страна на населението и потенциалните бенефициенти. Често в отговорите на респондентите, мерките са определяни като твърде ограничени и неатрактивни. Други 24% споделят, че мерките са несъотнесими с териториалните особености на МИГ.

Другите трудности, изпитани на етап разработване на стратегия, поради които МИГ не са включили мерки по ОПОС 2014 – 2020 в стратегиите си, са липса на достатъчен капацитет (10%) и неясна рамка за участие към момента на изготвяне на стратегията (5%).

На проведената фокус-група с представители на МИГ, които имат включени мерки по ОПОС в стратегиите си, участниците споделиха, че са изпитали трудности най-вече с това, че конкретизирането на допустимите дейности е станало сравнително късно - паралелно с процеса на подаване на стратегиите за одобрение по мярка 19.2, което е породило проблеми, поради това че част от първоначалните анализи и идеи на местните общности за възможна подкрепа по Програмата, вече не са отговаряли на критериите за допустимост.

Трудности на етап подготовка на насоки за кандидатстване и подбор на проекти

Някои МИГ са изпитвали затруднение да специфицират обхвата на подкрепа и за целта са поискали информация от УО относно примерни допустими дейности, предвид тяхната специфика. След публикуване на Указанията по оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“ за прием на проекти, подавани по ВОМР, вкл. ред за оценяване на проектни предложения, МИГ не са изпитвали особени трудности с разработване на насоките за кандидатстване и провеждане на процедурите.

Провеждането на присъствено обществено обсъждане на насоките за кандидатстване е породило затруднения за МИГ, поради това, че темата за биоразнообразие представлява интерес за по-малка част от обществеността и интересът към общественото обсъждане е бил много малък.

Публикуването на насоките за срок от минимум един месец също бе отбелязано като трудност за МИГ, защото удължава процедурата. По другите програми се спазва минималният срок определен в чл. 26, ал. 4 от ЗУСЕСИФ, който е една седмица. По ОПОС, в указанията за прием на проекти, подавани по стратегиите ВОМР е записано, че „МИГ провежда обществено обсъждане, най-малко един месец, считано от деня на уведомяването по чл. 66 от АПК, във връзка с чл. 69, ал. 2 от АПК (уведомлението по т. 3), за което се изготвя и попълва присъствен списък“. След направен анализ на съдебната практика от страна на УО на ОПОС и предвид оставащите кратките срокове за изпълнение на мерките по програмата за подхода ВОМР, в началото на 2020 г. (03.01.2020 г.) е взето решение срокът за представяне на предложения и възражения да не бъде по-кратък от 14 дни.

При пет от проведените 14 процедури се е наложило удължаване на срока за подаване на проектни предложения, като някои са удължавани два пъти. Четири от проведените процедури (три с удължаван срок и една без удължаване на срока) са прекратени поради липса на подадено проектно предложение (виж Приложение 2). Основно затруднение е било разработването и подаването на проектно предложение, което в голяма степен произтича от тесния обхват на подкрепа, който се разминава с първоначалните очаквания на МИГ и съответно липсата на интерес от местните общности. Общините са ползвали външна експертиза за подготовка на проектите, тъй като не разполагат с такава.

Относно сроковете за провеждане на оценка, както е видно от таблицата по-долу, провеждането на оценка е отнемало средно около 3 месеца от крайния срок за подаване на проектни предложения до решението за предоставяне на БФП или сключването на договор. Не се отчитат затруднения относно процеса на оценка на проектни предложения.

Таблица 7. Проведени оценки по процедури, подкрепени по ОПОС към 31.10.2020 г

№	Наименование на МИГ	Процедура	Краен срок за подаване на ПП	Статус към 31.10.2020
1.	МИГ Стамболово–Кърджали	BG16M1OP002-3.012	16.09.2019 г.	Сключен договор на 13.12.2019 г.
2.	МИГ Поморие	BG16M1OP002-3.008	13.1.2020 г.	Сключен договор на 22.5.2020 г.
3.	МИГ Свиленград Арел	BG16M1OP002-3.028	30.06.2020 г.	Сключен договор на 6.10.2020 г..
4.	МИГ Самоков	BG16M1OP002-3.017	3.8.2020 г.	Решение за предоставяне на БФП от дата 23.10.2020 г.

Източник: ИСУН и eufunds.bg

Трудности на етап изпълнение и отчитане на проекти

Към момента на провеждане на оценката (октомври 2020 г.) 3 проекта са в изпълнение, като единият от тях е сключен през октомври 2020 г. Другите два проекта са на етап провеждане/приключване на тръжни процедури и реалната работа по дейностите все още не е стартирала. Поради това все още е рано да се анализират трудностите при изпълнение на проектите.

Отчитат се трудности при провеждане на тръжните процедури по основните дейности. При МИГ Кърджали процедурата е прекратявана два пъти, а МИГ Поморие са изпитали затруднение с провеждането на съгласувателна процедура с Агенция пътна инфраструктура, което е довело до забавяне.

Оценителен въпрос 3.4. Какви са възможностите за намаляване на административната тежест при прилагането на подхода BOMP? Кои са препоръките за оптимизиране на процеси и документи, свързани с прилагане на подхода?

Административната тежест при прилагането на подхода в рамките на ОПОС се счита за адекватна. Предвид спецификата на ОПОС не съществуват практически

възможности за намаляване на административната тежест. Препоръчва се предоставянето на навременна информация и указания на МИГ.

При наличие на ясни процедури подготовката на документи, необходими поради спецификата на дейностите, не се приема както от МИГ, така и от потенциалните бенефициенти, като допълнителна административна тежест.

Към датата на провеждане на настоящата оценка не може да се оценява административната тежест при мониторинг и верификация, тъй като проектите не са стигнали до този етап на изпълнение. Възможно е да има затруднения при отчитането на индикаторите, предвид разминаванията в указания за прием на проекти, подавани по стратегиите за ВОМР и указанията за общите изисквания към стратегиите по отношение на индикаторите.

Оптимизирането на процеси и документи на етап програмиране трябва да бъде свързано със създаването на подробни и навременни указания към МИГ, които да включват конкретните допустими дейности по подхода и указания за изпълнението им. Изготвените от УО допълнителни анализи, картографиране и друга информация, с цел подпомагане на МИГ и потенциалните бенефициенти също следва да бъдат предоставени на МИГ на възможно най-ранен етап.

От друга страна, прилагането на подхода създава административна тежест за УО, които трябва да осигурят ресурс за проверка и контрол на процедурите и работа на МИГ и за комуникация и предоставяне на указания и разяснения. Многофондовото прилагане на подхода също така предполага и координация и комуникация между отделните УО. В тази връзка съществуват възможности за оптимизиране на прилагането на подхода. В рамките на създадена работна група се обсъжда прилагане на подхода чрез водещ фонд (Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони) и съответно канализиране на управлението и уеднаквяване на процедурите. Предвид спецификата на многофондовото прилагане на подхода ВОМР и необходимостта от координация, преминаването към изцяло електронен обмен на документи, включително разписването им с електронен подпис, би намалило административната тежест за управляващите органи, както и би повлияло положително за по-лесното проследяване на документите и спазване на сроковете.

Стимулирането създаването на партньорства при изпълнението на проекти за опазване на биологичното разнообразие би довело до по-добри резултати, тъй като ще осигури по-добра база както за подготовка на проекти, така и за изпълнението им и ще е предпоставка за сътрудничество между основните заинтересовани страни в общността. В тази връзка е добре чрез критериите за оценка към насоките за кандидатстване да стимулират партньорствата, като се предостави предимство на проекти, изпълнявани в партньорство.

Оценителен въпрос 3.5. Каква е ефикасността на интервенциите, разглеждана като съотношение между вложените ресурси и постигнатите резултати?

Ефикасността на изпълняваните интервенции е трудно да се оцени, тъй като подкрепените мерки са строго специфични, много разнородни и трудно могат да бъдат сравнявани помежду им. Към октомври 2020 г. едва три проекта са в изпълнение по подхода ВОМР. Проектите са на твърде ранен етап на изпълнение, което също затруднява оценката на ефикасността.

Максималният размер на допустимите разходи за всяко проектно предложение е ограничен до общия размер на БФП по процедурата, който е максималният размер на общия публичен принос в бюджета на една стратегия за ВОМР от Оперативна програма „Околна среда“ 2014-2020 г. Той е в размер до левовата равностойност на 60 евро за 1 хектар при изпълнение на консервационни мерки, съгласно Националната приоритетна рамка за действие по НАТУРА 2000. Максималният размер на финансиране на една стратегия се определя в зависимост от размера на територията от мрежата НАТУРА 2000, за която се предвиждат инвестиционни дейности³³. Тези прагове дават основа, която допринася да няма големи разлики и неефективност в използваните средства.

От друга страна, ефикасността на изпълняваните интервенции е трудно да се оцени. Въпреки че изпълняваните проекти по подхода са само в ПОЗ, дейностите по тях са твърде специфични и зависят от твърде много параметри, като защитени видове, вид, площ и място на местообитанията. Поради това е напълно възможно стойността за подобряване на природозащитното състояние на видове или местообитания да се различава значително, без да е възможно в такъв случай да се направи оценка, къде мерките са по-ефикасни, т.е. с по-малко разходи се постигат едни и същи цели.

В допълнение, към 31.10.2020 г., по подхода ВОМР в рамките на ОПОС 2014 – 2020 г. има едва три проекта в начален етап на изпълнение и трудно може да се направи сравнение.

Друга възможност за изследване на ефикасността е чрез сравнение на мерките, подкрепени по подхода с такива на национално ниво. В таблицата по-долу са представени мерките и предвидените за тях средства (БФП) за подобряване на природозащитното състояние на вида Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*). Такива дейности се изпълняват по два проекта по подхода ВОМР и по процедура на национално ниво.

Таблица 8. Мерки и предвидени средства за подобряване на природозащитното състояние на дългоух нощник

Процедура/ проект	Договорена БФП* (лв)	Заложени дейности
BG16M1OP002-3.012 (МИГ Стамболово-Кърджали)	29 208,00	Доставени и поставени 50 броя къщички за прилепи

³³ [Покана за подаване на заявления по подмярка 19.2 на ПРСР 2014 – 2020 г. съгласно заповед на министъра на земеделието и храните № РД 09-51/1.2.2016 г.](#)

BG16M1OP002-3.028 (МИГ Свиленград-Ареал)	970 004,95	Провеждане на наблюдение на 9 вида прилепи
	300 000,00	Създаване на подходящи местообитания – 1000 бр. къщички
	42 000,00	Възстановяване на 5 чешми
	126 000,00	Подобряване условията в 15 убежища за 4 вида прилепи
BG16M1OP002-3.007-0003-C03 (Дирекция на Природен парк "Златни пясъци" - Варна)	1 019,38	Поставяне на информационни табели за вида и ремонт на 2 бр. решетки

Източник ИСУН 2020 * само за дейностите, свързани с подобряване на природозащитното състояние на вида Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*)

Видно е, че дори за подобряване на природозащитното състояние на един и същи вид подкрепата е много разностранна и не може да се направи сравнение, за да се оцени ефикасността.

Оценителен въпрос 3.6. Какви са основните поуки и изводи от изпълнението на подхода ВОМР в рамките на ОПОС 2014 – 2020 г.?

Пилотното прилагане на подхода в рамките на ОПОС може да се оцени, като цяло, като успешно, въпреки сравнително слабият интерес на МИГ към програмата, както и трудностите при МИГ за договаряне на мерките. На база на натрупания опит, за следващия програмен период се препоръчва: (1) отчитане на особеностите на подхода, като се осигури синергия с мерките на национално ниво; (2) навременно разработване на насоки и указания; (3) установяване на ясни, опростени и по възможност уеднаквени процедури по всички програми.

Подходът ВОМР за първи път се прилага по ОПОС 2014-2020 г. Прилагането на подхода може да се счете за успешно доколкото е натрупан опит както в УО, така и при МИГ за изпълнение на мерки извън обхвата на ПРСР, каквато беше практиката до сега. МИГ, в подкрепата по ОПОС, отчетоха допълнителни възможности за финансиране на инициативи на общността. Основните изводи и поуки от прилагането на подхода по ОПОС (но в голяма степен и по другите програми) са в няколко направления:

- Прилагането на ВОМР по ОПОС е удачно. Подходът има място и може да донесе допълнителни ползи за постигане на целите на Програмата, особено в по-дългосрочен хоризонт, макар и да не води до непосредствен значителен принос към заложените целеви индикатори на програмата.
- Обхватът на подкрепа следва да отчита както ползите от прилагането на мерките за целите на ОПОС, така и спецификите на ВОМР. Подходът може да допълва мерките на национално ниво. Необходимо е навременно разработване на указания и насоки към МИГ, относно обхвата на подкрепа, така че МИГ да могат да планират мерки в Стратегиите си, които отговарят на условията за подкрепа.

- Установяването на ясни, опростени и по-възможност уеднаквени процедури за прилагане и контрол по всички програми ще улесни прилагането на подхода както за МИГ, така и за администрацията. Необходимо е да се определят лица за контакт от страна на УО, които да осъществяват комуникацията с МИГ. Там където се установяват несъответствия или възможности за подобрения в процедурите е необходимо въвеждането на съответни корекции.
- Установените срокове в процедурите трябва да се спазват от всички страни. Макар при прилагането на подхода по ОПОС да не се отчитат проблеми в това отношение, забавянията при прилагане на подхода по ПРСР е основен проблем.

V. Заключение и препоръки

Уместност

ОПОС 2014-2020 г., чрез подхода ВОМР, предоставя подкрепа за преки консервационни мерки за видове и местообитания, докладвани в неблагоприятно-незадоволително състояние. Тези мерки съответстват и са част от допустимите за финансиране интервенции по ОПОС в обхвата на ПОЗ „Натура 2000 и биоразнообразие“. От друга страна те са тясно ограничени и специфични (подкрепя се само мярка 109 от НПРД). Изключени са редица други възможни дейности за подкрепа в обхвата на приоритетната ос като подобряването на природозащитния статус на видове птици, но също така и информационни кампании и екологични събития, които се припознават от МИГ като по-удачни и отговарящи на техните нужди и капацитет.

Ограничаването на подхода ВОМР до изпълнение на консервационни мерки не е удачно, тъй като изпълнението на консервационни мерки изисква специфична експертиза, което затруднява бенефициентите, а приносът на проектите, финансирани чрез подхода ВОМР към целите на приоритетната ос е ограничен.

Поради ограничения обхват и специфика, подкрепените мерки в много по-малка степен отговарят на нуждите на местните общности и на наличния капацитет, необходим за осъществяването им. Поради това интересът на МИГ към прилагане на мерки, подкрепени от ОПОС е слаб в сравнение с останалите четири програми, които предоставят подкрепа за изпълнение на мерки от стратегиите на МИГ. Само 9 от общо 64 подкрепени МИГ са включили в своите стратегии, мерки които попадат в обхвата на ОПОС, докато при останалите програми, с изключение на ОПНОИР (12 стратегии) този брой е значително по-голям.

Подходът ВОМР би могъл успешно да се прилага в рамките на ОПОС, като чрез него може да се осигури допълняемост с мерките на национално ниво, като се използват неговите предимства. Подходящи за подкрепа от ОПОС, чрез подхода ВОМР, са мерки за опазване на биоразнообразието, но при разширяване на техния обхват, както и мерки за подобряване управлението на отпадъците.

Препоръчително е при изготвяне на Указанията за ВОМР за следващия програмен период да се обърне внимание и на възможността за включване в стратегиите на ВОМР и на проекти, свързани с природни местообитания и местообитания на видове, отбелязани в приложенията на Закона за биологичното разнообразие като приоритетни за опазване, каквато е и логиката на НПРД³⁴. Биха могли да се подкрепят и „меки“ мерки

³⁴ „Всички местообитания /видове определени в Приложение I и Приложение II на Директива за местообитанията с код „*“ са избрани като приоритетни независимо от оценката на природозащитното им състояние. По този начин приоритетни видове и типове природни местообитания, които са в благоприятно (FV) състояние също са включени в списъка. За тези видове и типове природни местообитания, мерките ще бъдат главно поддържащи“ НПРД, стр.70.

като изготвяне на планове за действие/опазване или организиране на форуми и семинари. Това по-добре ще отговори на нуждите на местните общности и ще допринесе за укрепване на капацитета им за прилагане на мерки в областта на опазване на биологичното разнообразие.

Ефективност

В програмния период 2014-2020 г. ОПОС предоставя финансиране по подхода BOMP на стойност 38 млн. лв, което възлиза на 19% от средствата по оста. Подкрепени са стратегиите на 9 МИГ на обща стойност 13,47 млн. лв, което представлява 35% от ресурса, заделен за прилагане на подхода. Значителна част от ресурса, заделен за подхода не е усвоен поради липса на интерес от страна на МИГ към мерките, най-вече заради тяхната специфика.

Деветте МИГ, които имат мерки в обхвата на ОПОС, към края на октомври 2020 г. са провели 14 процедури. Пет от тези процедури са приключили без успех – в четири от случаите поради липса на подадено проектно предложение, а в петия - подаденото проектно предложение е отхвърлено поради непълна информация. Сключени са три договора, с което е усвоен 44% от общия договорен по подхода финансов ресурс. Все още не е започнало изпълнение на същинските консервационни дейности по договорите и съответно разплащането е слабо. Направени са авансови плащания към два от договорите.

Очаква се сключване на договори по процедури на още две МИГ, където процедурите са приключили и има избрани бенефициенти. Процедурите на останалите четири МИГ са отворени до края на ноември 2020 г. Ако са успешни е възможно всички девет МИГ, които са предвидили в стратегиите си подкрепа от ОПОС да договорят мерки по Програмата.

Очакваният принос на подхода BOMP към индикаторите за изпълнение от трите сключени към момента договора е относително малък - 0,04% към площта на подкрепените местообитания и 1,79% принос към площта на подкрепените местообитания на видове. Не се очаква той да нарасне съществено, поради ограничения обхват на видове и местообитания, включени в стратегиите на МИГ. Въпреки че се отчита косвен принос към индикатора за резултат (видове и местообитанията с подобро състояние), добавената стойност за програмата е малка, тъй като заложените целеви стойности ще бъдат изпълнени и без приноса на подхода BOMP.

Ефикасност

Създадена е добра процедурна база за прилагане и контрол по подхода BOMP в рамките на ОПОС. Трудностите за МИГ са свързани основно с планиране на подкрепата и подбор на бенефициенти по мерките. Те са породени от разминаването между очакванията за възможни мерки за прилагане и допустимите такива в обхвата на ПОЗ. Все още не може

да се направи пълен анализ на трудностите при изпълнение, тъй като проектите са в начален етап на изпълнение.

Основните рискове, към момента на оценката, при прилагане на подхода, са свързани с неосъществяване на заложените в стратегиите на МИГ мерки и поради това непълно усвояване на договорените по ОПОС средства за подхода. Възможностите за подобряване на изпълнението се отнасят основно за следващия програмен период и по отношение на ОПОС касаят осигуряване на навременна информация, указания и насоки към МИГ, относно обхвата на подкрепа, така че МИГ да могат да планират мерки в Стратегиите си, които отговарят на условията за подкрепа. Това е необходимо да стане на възможно най-ранен етап, когато МИГ започнат проучванията и консултациите за разработване на стратегиите за периода 2021-20207 г.

Прилагането на подхода ВОМР през следващия програмен период, както цяло за страната, се очаква да бъде оптимизирано чрез прилагане на водещ фонд (Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони), като по този начин се канализира управлението и се уеднаквят процедурите. Това се очаква да улесни като МИГ, така и администрацията.

Препоръки

№	Заклучение	Раздели от доклада	Препоръка
1.	Мерките, които се подкрепят по ОПОС 2014-2020 чрез подхода BOMP са специфични и ограничени до една мярка от НПРД а именно: преки консервационни дейности за видове и местообитания, докладвани в неблагоприятно-незадоволително състояние. Тези мерки само частично отговарят на нуждите на местните общности и само на част от тях – тези на чиито територии има такива местообитания и видове. Спецификата на мерките изисква специфична експертиза за прилагането им, което също е предизвикателство и води до нисък интерес на МИГ към програмата. От друга страна МИГ проявяват интерес към мерки в обхвата на ОПОС, включително ПОЗ, стига те да са по-широки. Голям интерес сред МИГ има към подкрепа за управление на отпадъците. Чрез подхода може да се осигури допълняемост с мерките на национално ниво, като се използват неговите предимствата, а подкрепата се съобрази с нуждите и капацитета на местните общности	Уместност: ОВ 1.1.; ОВ 1.2 Ефективност: ОВ 2.3	Препоръчва се в следващия програмен период ОПОС, чрез подхода BOMP да подкрепи мерки в обхвата на две приоритетни оси: за опазване на биологичното разнообразие и подобряване управлението на отпадъци, стига за това да има възможност³⁵. Препоръчва се обхватът на подкрепа в областта на опазване на биологичното разнообразие да бъде разширен към включване в стратегиите на BOMP и на проекти, свързани с опазване на дивите птици, както и на природни местообитания и местообитания на видове, отбелязани в приложенията на Закона за биологичното разнообразие като приоритетни за опазване както и към провеждане на информационни и екологични събития за популяризиране на визията за екологичната мрежа Натура 2000 в България и създаване на осъзнатост и капацитет на местно ниво за опазване на биологичното разнообразие.

³⁵ Към момента на оценката, във варианта на ОПОС 2021-2027, изпратен за коментари на ЕК, финансирането на приоритетната ос за отпадъци е предвидено да се осъществява само от Кохезионния фонд. Това изключва финансирането на мерки за BOMP в областта на отпадъците, тъй като в проекта на Регламент за общоприложимите разпоредби за следващия програмен период не е предвидено BOMP да се финансира по Кохезионния фонд.

№	Заклучение	Раздели от доклада	Препоръка
2.	Много важно за успешното прилагане на подхода е предоставяне на навременна информация за допустимите мерки и дейности за финансиране чрез подхода още на етап подготовка на Стратегиите на МИГ за ВОМР, както и навременно изработване на ясни и подробни указания към МИГ.	Ефикасност: ОВ 3.1 и ОВ 3.4 и 3.6	Препоръчва се УО на ОПОС възможно най-рано да предостави информация на МИГ за потенциалните мерки и дейности, които ще бъдат избираеми за подкрепа по подхода ВОМР в следващия програмен период, както и указания към разработването на стратегиите. Това ще даде възможност на МИГ да вземат тази информация предвид при анализите и планирането на мерките в техните стратегии.

VI. Приложения

Приложение 1. Списък на документите и източниците на информация

Стратегически и нормативни документи

1.	Стратегия „Европа 2020“
2.	Национална програма за развитие: България 2020
3.	Национални програми за реформи и препоръки на Съвета
4.	Споразумение за партньорство на Република България
5.	Регламент (ЕС) № 1303/2013
6.	Регламент (ЕС) № 1301/2013
7.	Регламент (ЕС) № 1305/2013
8.	Регламент (ЕС, Евратом) 2018/1046 за финансовите правила и предходния регламент (ЕС) 966/2012
9.	Делегиран регламент (ЕС) № 480/2014
10.	Делегиран регламент (ЕС) № 240/2014
11.	Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/207
12.	Закон за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове
13.	Наредба № 4 от 22.07.2016 г. за определяне на реда за съгласуване на проектите на документи по чл. 26, ал. 1 от Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове
14.	Закон за обществените поръчки и подзаконовите актове по прилагането му
15.	Закон за опазване на околната среда
16.	ПМС № 189 от 28.07.2016 г. за определяне на национални правила за допустимост на разходите по програмите, съфинансирани от ЕСИФ за програмен период 2014-2020 г.
17.	ПМС № 162 от 05.07.2016 г. за определяне на детайлни правила за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по програмите, финансирани от ЕСИФ за периода 2014-2020 г.
18.	ПМС № 160 от 01.07.2016 г. за определяне правилата за разглеждане и оценяване на оферти и сключването на договорите в процедурата за избор с публична покана от бенефициенти на безвъзмездна финансова помощ от Европейските структурни и инвестиционни фондове
19.	Постановление № 79 на Министерския съвет от 2014 г. за създаване на комитети за наблюдение на Споразумението за партньорство на Република България и на програмите, съфинансирани от ЕСИФ, за програмен период 2014–2020 г.
20.	Наредба за определяне на условията, реда и механизма за функциониране на информационната система за управление и наблюдение на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове и за провеждане на производства пред управляващите органи посредством ИСУН;

Документи, свързани в BOMP

21.	Заповед за определяне на Координационен комитет по подхода BOMP

22.	ПМС № 161 от 04.07.2016 г. за определяне на правила за координация между управляващите органи на програмите и местните инициативни групи, и местните инициативни рибарски групи във връзка с изпълнението на подхода "Водено от общностите местно развитие" за периода 2014-2020 г.
23.	Указания за общите изисквания към Стратегиите за водено от общностите местно развитие по отношение на мерките с финансиране по приоритетна ос 3 „Натура 2000 и биоразнообразие“ на Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“
24.	Указания по оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“ за прием на проекти, подавани по ВОМР, вкл. Ред за оценяване на проектни предложения и приложния
25.	Методология и критерии за подбор на операции в изпълнение на стратегиите за местно развитие при прилагане на подхода ВОМР одобрени от Комитета за наблюдение на ОПОС 2014 – 2020 г.
26.	Указания за местните инициативни групи относно включване в Стратегиите за местно развитие на допустими дейности от приоритетна ос 3 „Натура 2000 и биоразнообразие“ на оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“
27.	Въпроси и отговори, свързани с прилагането на ВОМР
28.	Стратегии на МИГ
29.	ИГРП за ВОМР
30.	Въпроси, постъпили по процедурите на МИГ от потенциални бенефициенти
31.	Наръчник на ОПОС в частите, касаещи процедурите за ВОМР
32.	Административни данни за прилагането на подхода ВОМР по ОПОС
33.	Данни за контакти на МИГ
34.	Отчети за прилагане на подхода ВОМР
35.	Данни от ИСУН за процедури, сключени договори и разплащания по подхода ВОМР за програмите, при които се прилага
36.	Резултати от Проучване на МЗХГ на мнението на МИГ относно прилагането на многофондовото финансиране на подхода ВОМР
37.	Оценителни доклади на комисиите за подбор на проекти предложения
38.	Доклади за проверка на УО по приключили процедури на МИГ и контролни листа

Документи и данни, свързани с ОПОС

39.	ОПОС 2014-2020 г.
40.	Промени в програмата и обосновки
41.	План за оценка на ОПОС 2014-2020 г., одобрен от Комитета за наблюдение на ОПОС 2014-2020 г.;
42.	Доклад за предварителна (ex-ante) оценка на ОПОС 2014-2020 г.
43.	Доклад за екологична оценка на програмата и Становище по екологична оценка № 15-9/2014 г.
44.	Годишни доклади за изпълнение на ОПОС 2014-2020
45.	Индикативни годишни работни програми (ИГРП)
46.	Обосновки към ИГРП
47.	Протоколи и материали от заседанията на Комитета за наблюдение на ОПОС 2014-2020 г.
48.	Данни за постигнатите стойности на индикаторите

49.	Процедурен наръчник на УО на ОПОС, касаещ подхода BOMP

Други данни и документи

50.	Насоки за мониторинг и оценка за програмен период 2014-2020 г. на ЕК от март, 2014 г.
51.	Ръководство на ЕК за планове за оценки от февруари, 2015 г.
52.	Работен документ на Комисията за обобщение на резултатите от оценки и планове по ЕСИФ 2014, издаден през 2016 г.
53.	Насоки на ЕК относно прегледа на рамките за изпълнението и алокирането на резерва за изпълнение, 2018 г.
54.	EC – Directorate-General for Agriculture and Rural Development – Unit C.4 (2017): Guidelines. Evaluation of LEADER/CLLD. Brussels, 2017

Приложение 2. Списък на проведени процедури

Процедура	Обявена	Краен срок за подаване на ПП	Статус към 31.10.2020 г.
BG16M1OP002-3.008 - МИГ Поморие мярка 6 „Подобряване на природозащитното състояние на видове в мрежата натура 2000 чрез подхода BOMP в територията на МИГ Поморие”	27.5.2019	27.8.2019, удължен до 12.12.2019; повторно удължен до 13.1.2020	Приключила. Сключен договор на 22.5.2020 г. Един проект в изпълнение. Община Поморие 8.06.2020-8.11.2022.
BG16M1OP002-3.009 - „МИГ Тутракан-Сливо поле”, Мярка 109 ОПОС „Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000 чрез подхода BOMP“	05.06.2019	16.09.2019 удължен до 27.01.2020	Прекратена поради непостъпили в срок проектни предложения
BG16M1OP002-3.010 - „Подобряване на природозащитното състояние на видове в мрежата Натура 2000 чрез подхода BOMP в територията на МИГ Свиленград Ареал”	14.05.2019	02.12.2019 г.	Приключила. Подадено едно проектно предложение, което е отхвърлено.
BG16M1OP002-3.011 - Сдружение „МИГ Хисаря”, Мярка 9 от СВOMP - „Подобряване на природозащитното състояние на видове в мрежата натура 2000 чрез подхода BOMP в територията на МИГ Хисаря	19.10.2020	20.11.2020	Подбор на проекти. Подаване на проектни предложения до 20.11.2020 г.
BG16M1OP002-3.012 - МИГ „Стамболово – Кърджали 54 "Подобряване на природозащитното състояние на видове в мрежата Натура 2000 чрез подхода BOMP в територията на МИГ „Стамболово – Кърджали 54“	15.06.2019	16.09.2019	Приключила. Един проект в изпълнение. Сключен договор на 13.12.2019 г.. Община Кърджали 30.12.2019-30.05.2023
BG16M1OP002-3.013 - МИГ Белене-Никопол, Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000 чрез подхода BOMP в територията на МИГ Белене-Никопол	07.2019	28.10.2019; Удължен до 21.01.2020	Прекратена поради допуснати съществени нарушения

BG16M1OP002-3.014 - МИГ "Дряново - Трявна - в сърцето на Балкана", Мярка 109 ОПОС „Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР“	10.06.2019	30.09.2019	Прекратена поради непостъпили в срок проектни предложения
BG16M1OP002-3.017. - МИГ САМОКОВ "Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР в територията на МИГ Самоков"	30.10.2019	30.1.2020 удължен до 02.04.2020; повторно удължен до 03.08.2020	Приключила. Получени две проектни предложения. Едното от които е отхвърлено. Решение на УО от 23.10.2020 г. за предоставяне на БФП на проект на община Самоков.
BG16M1OP002-3.018 - "Подобряване на природозащитното състояние на видове в мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР в територията на МИГ Тунджа"	01.10.2020	16.11.2020	Подбор на проекти. Подаване на проектни предложения до 16.11.2020 г.
BG16M1OP002-3.023 - МИГ "Дряново - Трявна - в сърцето на Балкана", Мярка 109 ОПОС „Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР“	08.01.2020	28.02.2020; удължен до 30.04.2020	Прекратена
BG16M1OP002-3.028 - „Подобряване на природозащитното състояние на видове в мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР в територията на МИГ Свиленград Арчал-2”	20.05.2020	30.06.2020	Приключила. Решение за предоставяне на БФП от дата 9.9.2020. Един проект в изпълнение на Асоциация „Наука за природата“
BG16M1OP002-3.029- „МИГ Тутракан-Сливо поле", Мярка 109 ОПОС „Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР“		16.11.2020	Подбор на проекти. Подаване на проектни предложения до 16.11.2020 г.
BG16M1OP002-3.030- МИГ Белене-Никопол, Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР в територията на МИГ Белене-Никопол	07.2020	17.08.2020	Подбор на проекти. Подаване на проектни предложения до 17.08.2020 г. Одобрени от МИГ три проектни предложения. Документацията по

			процедурата за подбор и оценка е за проверка в УО на ОПОС.
BG16M1OP002-3.032 - МИГ "Дряново - Трявна - в сърцето на Балкана", Мярка 109 ОПОС „Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000 чрез подхода BOMP“	08.10.2020	30.11.2020	Подбор на проекти. Подаване на проектни предложения до 30.11.2020 г.

Източник: ИСУН 2020 и интернет страниците на МИГ

Приложение 3. Обобщени резултати от анкетно проучване сред МИГ

Статус:	Затворено	Общо поканени:	64
Начало:	14-09-2020	Недоставени:	0 (0%)
Край:	09-10-2020	Отклонени:	0 (0%)
Анкетата е била активна:	26 дни	Частично попълнени:	8 (14,8%)
Въпроси:	20	Изцяло попълнени:	46 (85,2%)
Език:	български	Общ брой на респондентите:	54 (84,4%)

1. Моля, посочете оперативните програми в периода 2014-2020, по които е предвидена подкрепа за мерки от Стратегията на Вашата МИГ (възможен е повече от един отговор):

(Възможен е повече от един отговор.)

Отговор	Общо	%
ПРСР	54	100
ОПИК	26	48
ОПОС	9	19
ОПРЧР	29	54
ОПНОИР	10	20
Общо респонденти: 54 Пропуснали въпроса: 0		

2. Моля, посочете оперативните програми, по които реално сте изпълнявали мерки до момента (възможен е повече от един отговор):

(Възможен е повече от един отговор.)

Отговор	Общо	%
ПРСР	49	91
ОПИК	23	43
ОПОС	5	9
ОПРЧР	28	52
ОПНОИР	8	15
Общо респонденти: 54 Пропуснали въпроса: 0		

3. Моля, посочете защо планирахте мерки по ОПОС 2014-2020 г.?

Отговор	Общо	%
Отворен отговор	8	15

Общо респонденти: 8
Пропуснали въпроса: 41

- За балансираното развитие на територията и повишаването качеството на живот на населението се предвиди мярка за опазване на околната среда. Единствената допустима мярка по програма ОПОС бе 'Подобряване на природозащитното състояние на видове и/или местообитания от мрежата НАТУРА 2000.
- В анализа при подготвяне на СВОМР са идентифицирани конкретните нужди, свързани с особеностите на територията.
- На територията ни се намира защитена местност, която е естествено местообитание на много защитени видове.
- Защото има богато биоразнообразие на територията и има много застрашени видове.
- В съответствие с идентифицираните нужди от социално-икономическия анализ.
- Наличието на големи защитени зони по Натура 2000 на територията на МИГ и на животински видове с неблагоприятен статус.
- След направен анализ са идентифицирани видовете в мрежата Натура 2000 на територията на МИГ, както и необходимостта от извършване на преки консервационни дейности, изграждане/ реконструкция/ рехабилитация на инфраструктурата, необходима за възстановяване и поддържане на местообитанията на видовете и покупка, доставка и монтаж на специализирани машини, съоръжения и оборудване, биологични видове и др.
- В етапа на изготвяне на СВОМР възможността за планиране на мярка по ОПОС е единствено насочена към Приоритетна ос 3 „НАТУРА 2000 И БИОРАЗНООБРАЗИЕ“: Специфична цел „Подобряване на природозащитното състояние на видове и местообитания от мрежата Натура 2000“. На територията на МИГ богатството и многообразието на растителния и животински свят са ясно изразени. В тази връзка се идентифицира необходимостта от включване на мярка 109 в СВОМР.

4. Доколко, според Вас, планираните мерки за подкрепа по ОПОС 2014-2020 г. отговарят на местни нужди?

(Възможен е един от посочените отговори.)

Отговор	Общо	%
Отговарят в голяма степен	4	50
Отговарят в определена степен	2	25
Отговарят слабо	2	25
Не отговарят на местни нужди	0	0
Не мога да преценя	0	0

Общо респонденти: 8
Пропуснали въпроса: 41

5. Защо не планирахте мерки с подкрепа от ОПОС 2014-2020 в стратегията на МИГ?

Отговор	Общо	%
Отворен отговор	41	76

Общо респонденти: 41

Пропуснали въпроса: 8

- Липса на време за проучване потенциала на територията за кандидатстване по мярката от ОПОС 2014-2020
- Поради недостатъчен административен капацитет при изготвянето на стратегията
- В територията на МИГ % на защитени територии попадащи в обхвата на интервенции по ОПОС е много малък.
- Не се идентифицира необходимост от планиране на мерки с подкрепа от ОПОС 2014-2020 г.
- Няма достатъчно капацитет на територията за мерките и направлението, които можеха да се включат.
- Поради липса на заинтересованост на населението и публичния сектор към предложените мерки за изпълнение по подхода ЛИДЕР. Имайки предвид териториалния обхват на МИГ считаме, че по-подходящо е вниманието да се насочи към приоритетна ос „Отпадъци“ и по - конкретно за изграждане на компостиращи инсталации за разделно събрани зелени и/или биоразградими отпадъци, вкл. осигуряване на необходимото оборудване и на съоръжения и техника за разделно събиране на зелени и биоразградими отпадъци.
- По време на подготовка на Стратегията, не постъпиха идейни предложения по ОПОС.
- Мерките бяха много ограничени за МИГ.
- Мерките по ОПОС трябва да бъдат съобразени с местната идентичност, да дават по-голяма възможност за избор от МИГ, да са по атрактивни, а не тясно специализирани като за научни институти.
- Допустимите за МИГ дейности не бяха атрактивни за местната общност
- Нямахме потенциални бенефициенти
- Недостатъчна информация в периода на програмиране на СВОМР и неподходящи за територията ни мерки.
- МИГ избра еднофондова стратегия, като една от причините е липса на финансиране за управление от останалите оперативни програми.
- Защото финансовия ресурс, който е възможно да бъде усвоен по стратегията за ВОМР е максимум 150 000 лв.
- Средствата за управление за целия период за изпълнение на СВОМР са недостатъчни за назначаването на допълнителен експерт към екипа за управление на проекта, който да отговаря за мерките по ОПОС.
- Трудно прилагане.
- Прекалено неясна рамка за участие към момента на изготвяне на Стратегията.

6. Доколко, според Вас, е наличен капацитет на местно ниво за изпълнение на консервационни дейности за поддържане/подобряване на природозащитното състояние на видове и природни местообитания?

(Възможен е един от посочените отговори.)

Отговор	Общо	%
Имаме достатъчен капацитет на местно ниво за изпълнение на консервационни дейности за поддържане/подобряване на природозащитното състояние на видове и природни местообитания	4	50
Капацитетът е ограничен	3	38
Нямаме капацитет	0	0
Не мога да преценя	1	12
Общо респонденти: 8 Пропуснали въпроса: 40		

7. Кои от следните мерки, в обхвата на ПОЗ „Натура 2000 и биоразнообразие“ на ОПОС, отговарят на нужди на Вашата МИГ и, според Вас, могат успешно да се приложат на местно ниво?

(Възможен е повече от един отговор.)

Отговор	Общо	%
Анализи и теренни проучвания на видове и местообитания, в т.ч. и съставяне на база данни за определяне на природозащитно състояние	16	33
Оценки на състоянието на елементите на зелената инфраструктура	7	15
Подкрепа за развитие и управление на екосистемни услуги	9	19
Провеждане на информационни кампании	23	48
Провеждане на иновативни екологични събития	19	40
Възстановяване и поддържане на природни местообитания и местообитания на видове	17	35
Изграждане/реконструкция/рехабилитация на инфраструктура, необходима за възстановяване и поддържане на природни местообитания и видове	19	40
Друго, моля отбележете. (Не сме запознати подробно с мерките и не може да се отговори, коя е подходяща; В територията на МИГ % на защитени територии попадащи в обхвата на интервенции по ОПОС е много малък).	2	4
Никой отговор от посочените по-горе	9	19
Общо респонденти: 48 Пропуснали въпроса: 0		

8. Кои от следните мерки, в обхвата на ОПОС, не изглеждат за подкрепа по подхода ВОМР в периода 2014-2020 г. отговарят на нужди на Вашата МИГ и, според Вас, могат успешно да се приложат на местно ниво?

(Възможен е повече от един отговор.)

Отговор	Общо	%
Управление на отпадъците	36	75
Мерки за подобряване качеството на въздуха	15	31
Мерки за защита от наводнения	20	42
Други, моля отбележете (<i>Оползотворяване /повторна употреба/ на ненужни дрехи и вещи; Не сме запознати с мерките и не може да се отговори</i>)	2	4
Никой отговор от посочените по-горе	7	15
Общо респонденти: 48 Пропуснали въпроса: 0		

9. Моля, дайте примери за мерки, в горните области, от които според Вас има нужда на местно ниво и които биха могли да се реализират успешно с подхода ВОМР:

Отговор	Общо	%
Отворен отговор	40	74
Общо респонденти: 40 Пропуснали въпроса: 7		

Отпадъци:

- Рекултивация на депо за отпадъци.
- Подобряване управлението на отпадъци /битови и промишлени/.
- Мерки за използване и рециклиране на отпадъци.
- Информационни кампании за подобряване на управление на отпадъците.
- Изграждане на компостиращи инсталации за разделно събрани зелени и/или биоразградими отпадъци, вкл. осигуряване на необходимото оборудване и на съоръжения и техника за разделно събиране на зелени и биоразградими отпадъци.
- Почистване на нерегламентирани сметища.
- Закупуване на компостери.
- Мярка за насърчаване на малки бизнеси на основата на рециклиране на отпадъци. Финансирането може да бъде между 10 и 50 хил. лв.
- Мерки за разработване и провеждане на образователни кампании за повишаване на осведомеността по отношение на управлението на ресурсите, рециклиране на отпадъци и кръгова икономика сред образователните институции (училища) и населението.
- Мерки за управлението на отпадъците и използването им като ресурс, чрез реализиране на схеми за разделно събиране и рециклиране на отпадъците.
- Мерки за използване на отпадъците като ресурс за други производства.
- Мерки за намаляване и преработка на земеделските отпадъци.
- Мерки за борба с нерегламентираните сметища.
- Рекултивиране на незаконни сметища в малките населени места. В предходния програмен период (2007-2013) по специфична за територията мярка (7.1) беше реализиран проект 'Активни младежи -

чисто село'. Разчистен, с участието на 400 доброволци и наета техника, бе терен от около 8 дка. Премахнати бяха остатъци от старо нерегламентирано сметище, в което с времето се бяха образували високи насипи, обхванати от храсталаци, като теренът бе дори опасен за паша на животните. В следствие, след изпълнение на проекта, се извърши и залесяване на мястото. Проектът бе в размер на около 8 000 лв. Подобни проекти, но финансирани по ОПОС, включващи обекти не само извън населените места, но управление на отпадъците и в градска среда, например подземни системи за събиране на отпадъци, считаме, че ще бъдат подкрепени от общността и ще могат да се реализират чрез Стратегия за ВОМР, по мярка/и на ОПОС.

- Прилагане на иновативни практики за управление на отпадъци.
- Изграждане на претоварна площадка на територията на общините, която ще обслужва и населени места от други общини.
- Осигуряване на площадка за съхранение на едрогабаритни отпадъци.
- Клетка за оползотворяване на строителни отпадъци;

Защита от наводнения:

- Мерки за борба с измененията в климата.
- Изграждане на защитни съоръжения при наводнения.
- Почистване на терените около речните корита с оглед превенция от наводнения.
- Отводнителни канали в селата.
- Защитата от свлачищни процеси

Мерки за подобряване качеството на въздуха:

- Мерки за преминаване към алтернативни, извън дърва и въглища, горива за отопление в бита.
- Системи за наблюдение на чистотата на въздуха.
- Мерки за постоянен контрол върху чистотата на въздуха.
- Мобилни станции за мониторинг на въздуха.

Други:

- Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води.
- Достъп на населението до чиста питейна вода и изграждане на канализация.
- Пречиствателни станции за пречистване на питейна вода.
- Финансиране на малки инвестиции, целящи подобряване на зелените/цветни системи в селото/квартала/жилищния блок. Средства за осигуряване на посадъчен материал, съдове, тор, при необходимост - техника и материали, в съчетание с доброволен труд биха подобрили съществено средата за живот в унисон с природата /чистота на въздуха, естетика, предотвратяване на замърсявания/.

10. Моля, посочете на базата на досегашният си опит, кои мерки и по кои оперативни програми са най-успешни при Вашия МИГ?

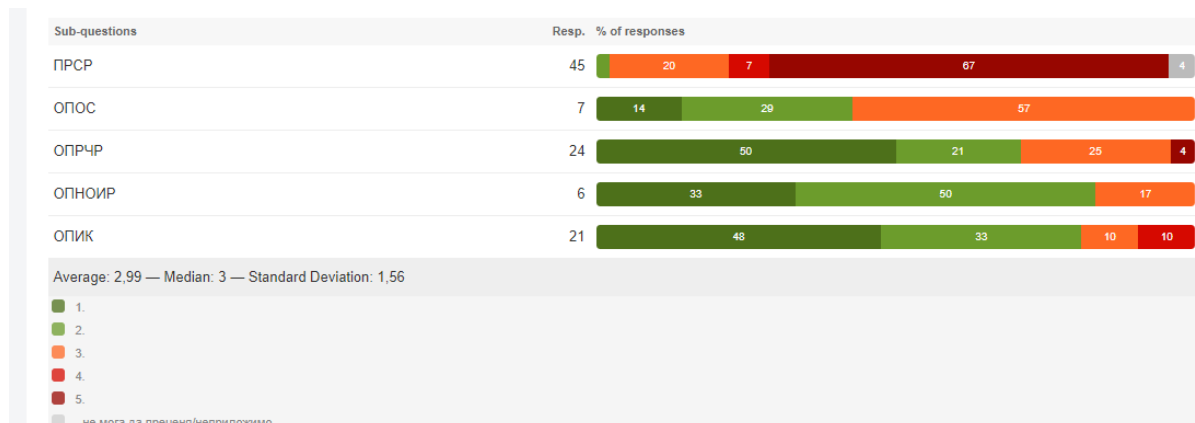
Отговор	Общо	%
Отворен отговор	47	87

Общо респонденти: 47

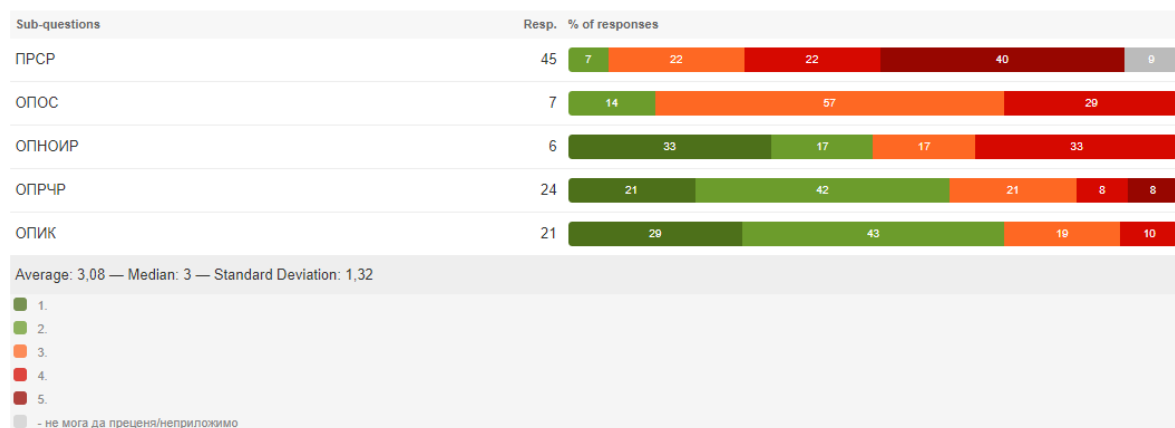
Пропуснали въпроса: 0

- Мерки 4.1; 6.4; 7.2; 7.5 и 8.3 от ПРСР
- Мярка 'Добри и безопасни условия на труд', ОПРЧР / Мярка 'Подобряване на производствения капацитет в МСП на територията на МИГ', ОПИК / Мярка 'Насърчаване на предприемачеството и подобряване нивото на оцеляване на МСП от територията на МИГ', ОПИК / Мярка 'Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности'
- Мерки, по които бенефициенти са общините. Общинските администрации се оказаха по-подготвени, отколкото частния бизнес, НПО и образователните институции, при подготовката и изпълнението на проектни предложения.
- Всички мерки на МИГ са успешни и необходими.

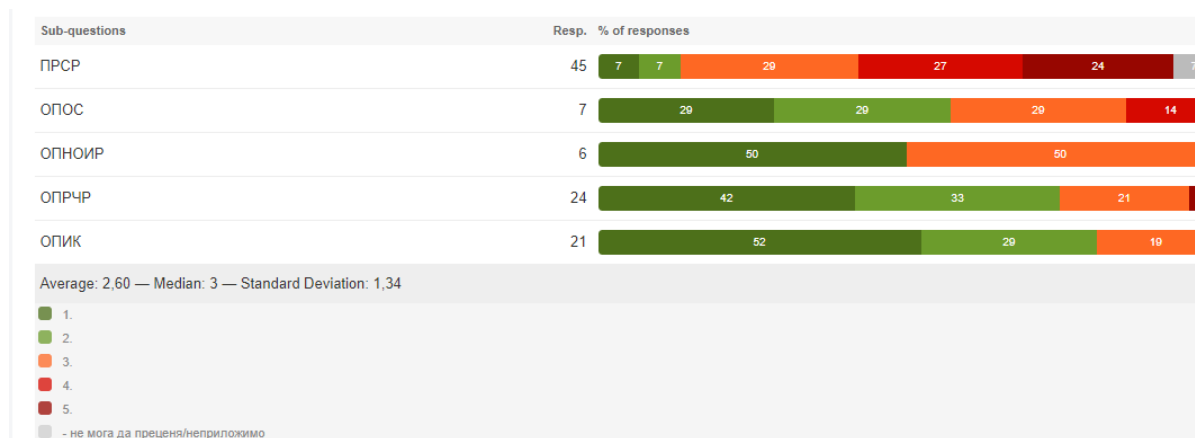
11. Моля, оценете процедурите за прилагане и контрол на съответните програми по критерий 'време за провеждане на процедурите' от 1 до 5 като 1 е 'кратко', а 5 - 'дълго':

12. Моля, оценете процедурите за прилагане и контрол на съответните програми по критерий 'леснота на прилагане' от 1 до 5 като 1 е 'лесни', а 5 - 'трудни':

13. Моля, оценете процедурите за прилагане и контрол на съответните програми по критерий 'яснота' от 1 до 5 като 1 е 'ясни', а 5 - 'неясни':

14. Моля, посочете защо считате процедурите по съответната(ните) програма(и) за:

Отговор	Общо	%
Кратки/дълги	29	97
Лесни/трудни за прилагане	25	83
Ясни/неясни	24	80

Общо респонденти: 30
Пропуснали въпроса: 16

0% 20% 40% 60% 80%

Кратки	Дълги
- Проверката на процедурата от страна на УО на ОПИК е извършена за кратък период от време. - Сроковете за одобряване на оценителния доклад и провеждане на процедурата са много по-кратки при ОПИК и ОПРЧР	- Разписаните в нормативната уредба процедури са с разумни срокове, но тяхното приключване (склучване на договори), зависи от ДФЗ и отнема над 18 месеца. - Продължителността от 24 месеца за оценка от ДФЗ на проведена процедура за прием от МИГ - Не се спазват от ДФЗ регламентираният срокове за проведени процедури от МИГ - Продължителен период на одобрение и анексиране от страна на ДФЗ - Имаме проекти по процедура по Мярка 7.2, подадени през 2018г. , които още не са договорени. - Над 20 месеца няма договори при проведени процедури - Забавено стартиране - Изискуемите критерии за допустимост като цяло са много ограничаващи, извършването на двойна процедура по оценяване и дългото време за окончателно одобрение в крайна сметка се оказва причина за отказване на кандидатите.

Лесни	Трудни
	- Изключително голям брой документи за отчитане - Нормативната база, по която се работи съдържа много документи и препратки от един в друг документ- указания, наредби, условия, указания и т.н. Ако успееш да избегнеш много от капаните, рано или късно попадаш в някой. - Създават се правила/процедури в хода на изпълнение. - При прилагане на ПРСР има затруднения поради промяната на част от правилата по време на прилагането на подхода. - Възникващи противоречия и множество казуси. - По ОПРЧР се изискват документи от кандидатите, които не са посочени в Условията за изпълнение. - Честа смяна на нормативните актове

Ясни	Неясни
- ОПИК и ОПРЧР имат ясни и точни критерии - Добре и подробно разписани указания и наличието на двустранна комуникация с УО. - Добре описани стъпки по всеки елемент	- Невъзможност за комуникиране директно с експертите на ДФЗ - Указанията/образците/процедурите за контрол не бяха предварително изготвени и обявени - Недостатъчно ясно посочени изисквания в Условията за разработване на условията за кандидатстване от страна на Управляващите органи. - Навсякъде има вътрешни правила, които не са известни

15. Кой, според Вас, са рисковете за прилагане на подхода BOMP в рамките на ОПОС 2014-2020?

(Възможен е повече от един отговор.)

Отговор	Общо	%
Липса на интерес от местните общности към планираните мерки	3	43
Голяма административна тежест при прилагане на подхода	3	43
Липса на капацитет за прилагане на мерките	2	29
Неясни резултати от прилагане на мерките	2	29
Друго, моля посочете	0	0
Общо респонденти: 7 Пропуснали въпроса: 5		

16. Какви са възможностите за намаляване на административната тежест при прилагането на подхода BOMP в рамките на ОПОС?

(Възможен е повече от един отговор.)

Отговор	Общо	%
Опростяване на процеса на прилагане на процедурите	4	57
Опростяване на процеса на оценка	1	14
Опростяване на процедурите за контрол от страна на УО	2	29
Други, моля отбележете (Не смятам, че по ОПОС следва да се намалява административната тежест, поради естеството на прилаганите мерки)	1	14
Не мога да преценя	1	14
Общо респонденти: 7 Пропуснали въпроса: 5		

17. Моля, ако имате, дайте конкретни препоръки за оптимизиране на процеси и документи, свързани с прилагане на подхода в рамките на ОПОС?

Отговор	Общо	%
Отворен отговор	2	4
Общо респонденти: 2 Пропуснали въпроса: 10		

Още на етап разписване и подаване на Стратегиите по подхода, УО следва да участват активно. Така после няма да се налага да променят заложените индикатори по Стратегиите. Законодателно НАТУРА е изостанала, с множество нерешени проблеми и тежки административни процедури. И най-вече липсата на адекватна комуникация и обучение от страна на УО. Какво изискват от нас, как трябва да оценяваме, как трябва да обясняваме на нашите кандидати и т.н.

18. Какви са очакванията Ви по отношение постигане на целите на подкрепения от ОПОС проект на Вашия МИГ?

(Възможен е един от посочените отговори.)

Отговор	Общо	%
Проектът ще постигне напълно целите си	2	29
Проектът ще постигне частично целите си	1	14
Проектът няма да постигне целите си	0	0
Не мога да преценя	0	0
Все още нямаме сключен договор и проект, подкрепен по ОПОС	4	57
Общо респонденти: 7 Пропуснали въпроса: 5		

19. Налице ли са вече продукти или резултати от подкрепата по ОПОС за Вашата Стратегия?

(Възможен е един от посочените отговори.)

Отговор	Общо	%
Не, все още няма продукти/резултати от изпълнението	3	43
Да, моля посочете какви	0	0
Все още нямаме сключен договор и проект, подкрепен от ОПОС	4	57
Общо респонденти: 7 Пропуснали въпроса: 5		

20. Вие достигнахте до края на анкетата. Благодарим Ви за участието! Ако има нещо друго, което искате да спделите във връзка с изпълнението на подхода BOMP, моля направете го по-долу:

Отговор	Общо	%
Отворен отговор	5	9
Общо респонденти: 5 Пропуснали въпроса: 0		

- МИГ проявява интерес за включване и на други програми в СВOMP за новия програмен период, но считаме, че бюджетът за управление на МИГ с многофондови Стратегии следва да бъде релевантен на цялостното финансиране, а не да се формира на база на финансирането на СВOMP от ПРСР.
- ОПОС 2021-2027г. да предложи на МИГ повече и по-атрактивни за общините мерки, които може да се включват в стратегията за BOMP
- Предлагаме в следващия програмен период да се дадат повече права и повече оперативни програми, с които да работят МИГ.